

”Advokat kåren är en stor potentiell rekryteringsbas för domare.”

Ragnar Palmkvist, ny kanslichef på Domarnämnden

Advokaten

TIDSKRIFT FÖR SVERIGES ADVOKATSAMFUND

NUMMER 1 2011 ÅRGÅNG 77

Stockholm Human Rights Award

Navi Pillay prisad för sina insatser

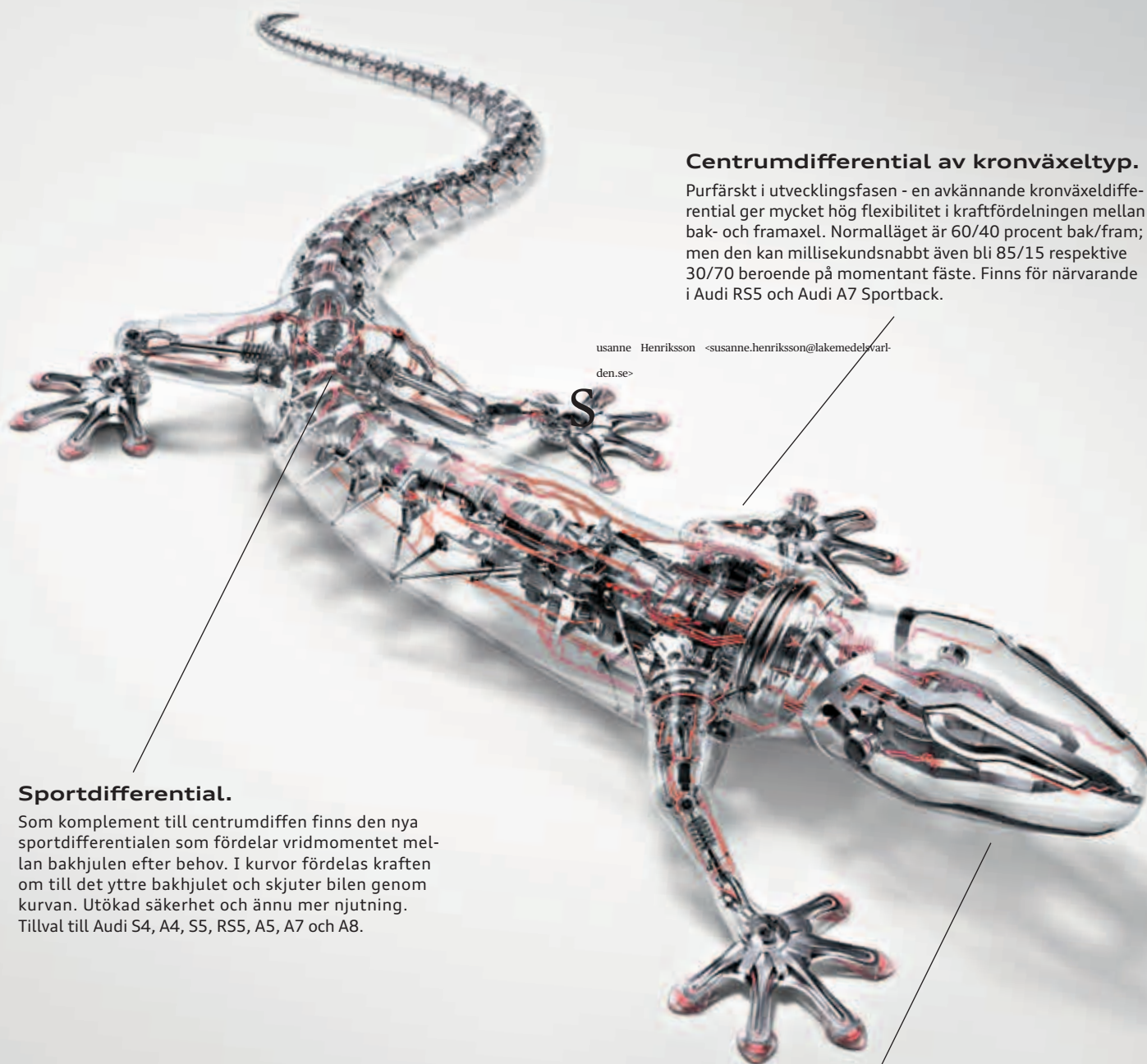
Fokus: Komplex juridik
i life sciences-branschen

**Allt färre anmälningar
till disciplinnämnden**

Årkebiskop Anders Wejryd om
lydnad mot människor och Gud

Senaste greppen från quattro®.

Centrumdifferential av kronväxeltyp.

Purfärskt i utvecklingsfasen - en avkännande kronväxeldifferential ger mycket hög flexibilitet i kraftfördelningen mellan bak- och framaxel. Normalläget är 60/40 procent bak/fram; men den kan millisekunds snabbt även bli 85/15 respektive 30/70 beroende på momentant fäste. Finns för närvarande i Audi RS5 och Audi A7 Sportback.

usanne Henriksson <susanne.henriksson@lakemedelsvarlden.se>

Sportdifferential.

Som komplement till centrumdiffen finns den nya sportdifferentialen som fördelar vridmomentet mellan bakhjulen efter behov. I kurvor fördelas kraften om till det yttre bakhjulet och skjuter bilen genom kurvan. Utökad säkerhet och ännu mer njutning. Tillval till Audi S4, A4, S5, RS5, A5, A7 och A8.

ESP, ASR, etc.

Den permanenta fyrhjulsdriften var inledningsvis helt mekanisk. Dock har den för säkerhets skull, i bokstavlig mening, integrerats med elektroniska stödsystem som antisladd, antispinn och låsningsfria bromsar. I samverkan bildar de högsta tänkbara körsäkerhet och en framkomlighet som förvånar varje gång du provar.

Innehåll Nr 1 • 2011

Juridiken används
i allt högre grad av
bioteknik- och
biomedicinbolag.

26

”Jag tror inte att någon domare går till en allmänläkare om han får ont i huvudet – **då vill domaren ha en specialist.**”

Vilhelm Andersson **11**

LEDAREN 4

Stå upp för det fria ordet

NYHETER & REPORTAGE 6

- 6 Färre anmälningar och snabbare handläggningar
- 7 Advokatdagar tar sikte på Norden
- 8 Timkostnadsnormen ökar med knappt tre procent
- 9 Ragnar Palmkvist ny kanslichef på Domarnämnden
- 10 Utredare öppnar för brottsprovokation
- 12 **VÄRLDEN:** Förslag om avgift på klagomål oroar
- 14 **REPORTAGE:** Stockholm Human Rights Award
- 20 **REPORTAGE:** Bortförda barn sätter familjerätten på prov

GÄSTKRÖNIKAN 24

ANDERS WEJRYD, Svenska kyrkans ärkebiskop, skriver om normbildning och lydnad mot människor och Gud.

FOKUS 26

LIFE SCIENCES. Bioteknik och biomedicin är stora och växande branscher. Juridiken används i allt högre grad som ett konkurrensmedel av bolagen. För advokaterna erbjuder den så kallade life sciences-branschen komplex juridik med kunniga klienter, men också svåra gränsdragningar.

DEBATT 39

- 39 Advokat Hans Ahlstedt: ”Advokater ersätts inte alltid för resa och tidsspillan”
- 40 Alliansens riksdagsledamöter i justitieutskottet: ”Historisk reform om domare”

AKTUELLT 43

- 43 **MÅNADENS ADVOKAT:** Mark Stephens
- 45 **HILDARY:** Ledarskapsutbildning gav ny karriär
- 48 **BIBLIOTEKET:** Ny litteratur och lästips

SAMFUNDET 51

- 51 Nya ledamöter och remisser

ANNE RAMBERG

Stå upp för det fria ordet

”

MÄRKESÅRET 2010 avslutades med en händelse av stor betydelse för mediefriheten. Jag tänker på Wikileaks omfattande avslöjanden av konfidentiell information. Händelserna kring Wikileaks berör centrala frågor i vår demokrati, nämligen det fria ordet. Vi har vant oss vid att ta det för givet. Sverige har som bekant en generös tryck- och yttrandefrihet. Vi har varit befriade från krig och lever i den ibland aningslösa föreställningen om det goda samhället. Dessvärre är inte samhällets makthavare alltid goda. Det är då viktigt att transparensen i informationsflödet är tillräcklig för att vi ska kunna avslöja när statens och andra samhälls makthavare missbrukar sin makt.

I Sverige har vi sedan gammalt en närmast unik ofentlighetsprincip som bland annat innebär att allmänna handlingar som huvudregel är offentliga. Så är det inte i flertalet andra länder. Därför är Wikileaks avslöjanden ofta angelägna även när de innebär intrång i makthavarnas förtroliga kommunikationer. Vi bör i det sammanhanget komma ihåg att vår tryck- och yttrandefrihetslagstiftning vilar på meddelarskyddet och förbudet mot att spåra läckor. Den bakomliggande tanken är just att det ska finnas utrymme att granska maktutövningen. Detta förutsätter att informatören garanteras anonymitet.

ANSVARET FÖR VAD SOM PUBLICERAS är dock inte källans. Det är den som överväger publicering som ytterst har att avgöra om intresset av offentliggörande är starkare än intresset av bevarad konfidentialitet. Det gäller givetvis även när Wikileaks lämnar information till nyhetsmedier. I gränslandet mellan att ”publish and be damned” och censur ställs journalister och tidningsutgivare dagligen inför svåra dilemman. Delar av innehållet i Wikileaks avslöjanden är säkert av sådan karaktär att sekretessintresset kan överväga. Det är likväl svårt att begripa varför så många nyhetsmedier är starkt kritiska till Wikileaks och därtill ger Wikileaks skulden för de övertramp som påstås ha skett i

samband med publiceringarna. Det kan aldrig vara källans ansvar. Publiceringsansvaret måste alltid åvila publicisten.

Medier kan avstå från att publicera. Men det har man inte gjort. Istället tycks man plötsligt inte vilja ta ansvar för sina egna publiceringar. Man kräver till och med transparens i det att man önskar få tillgång till Wikileaks källor. Detta förhållningssätt är förvånande. Ty det innebär att man vill tumma på grundvalen för hela vår tryckfrihet. Om man, synbarligen under tryck från starka krafter, är beredd att sälja ut Wikileaks och dess källor är det svårt att förstå på vilken grund traditionella medier i andra sammanhang med trovärdighet ska kunna kräva upprätthållande av källskyddet.

DET ÄR LÄTT ATT HÅLLA MED DEM som hävdar att Wikileaks utgör ett hot mot den etablerade pressen och andra medier. Wikileaks tydliggör nämligen hur traditionella medier har svårt att klara sin granskningsuppgift i cybersamhället. Människor som arbetar för Wikileaks gör det ideellt. De verkar på en virtuell världsplattform utan tydliga gränser och med en spridningspotential via internet som är ofantlig. Medarbetarna är svåra att identifiera och därför svåra att påverka. Makthavarna saknar därmed de påverkansmedel mot mediasamhället som man normalt har, till exempel i form av informellt inflytande över medierna.

Ingen har lyckats beslå Wikileaks med felaktigheter i det man rapporterat. Tvärtom gör Wikileaks precis det som journalister ska göra. De avslöjar hur makten agerar och vilka prioriteringar som görs och vilka värderingar makthavare har. Det hjälper oss att förstå politiska sammanhang och därigenom också bedöma den politiska maktens utövande. Jag är övertygad om att den stora faran inte ligger i de eventuella avslöjanden med anknytning till Afghanistan, som initialt publicerades av Wikileaks, utan i de krafter som kan sättas i spel på grund av det hot mot makthavare som Wikileaks avslöjanden utgör. Vi har redan sett initiativ

att begränsa kommunikationer på internet och att stänga webbsidor. Det är detta som utgör det största hotet mot det fria ordet och det öppna samhället. Inte eventuellt press-etiskt eller tryckfrihetsrättsligt felaktiga publiceringar.

I försöken att stoppa Julian Assange och Wikileaks har det amerikanska justitiedepartementet redan i december utverkat en domstolsorder på att Twitter från och med den 1 november 2009 fram till nu ska åläggas att lämna ut i princip all information rörande Assange och fem andra namngivna personer med anknytning till Wikileaks, däribland en isländsk parlamentsledamot Birgitta Jónsdóttir.

De efterfrågade uppgifterna avser namn, adresser, kontoinformation, kreditkortsuppgifter, telefonnummer, nätverksadresser, kontakter, uppgifter om när och hur länge kontakterna varat, hur mycket data som skickats liksom IP-adresserna till avsändare och mottagare. Twitter fick tre dagar på sig att svara. Domstolen fann att de efterfrågade uppgifterna är relevanta för den pågående brottsutredningen mot bland andra Assange. Domstolsordern var ursprungligen hemlig och Twitter förbjöds även att underätta de personer om vilka uppgifter efterfrågades. Efter att Twitter klagat på detta hävdades hemligstämpeln.

Det är emellertid inte bara de sex namngivna personernas kontakter med varandra som kommer att förmedlas till den amerikanska staten, utan även alla meddelanden till de 637 000 personer som följer de anklagade personerna på Twitter. Alla vi som mottagit ett Twittermeddelande från någon av dem förs således upp på en lista med angivande bland annat av när meddelandet sänts, hur stort det var och våra IP-nummer. Är det så här datalagringsdirektivet kommer att tillämpas i Europa månne? Man ställer sig ju också frågan om Google och Facebook mottagit motsvarande förfrågningar och vad de i så fall har gjort. Mången skulle säkert vilja få svar på den saken. Det vore en uppgift för den grävande journalistiken.

MAN KAN NOTERA att det amerikanska justitiedepartementet också begärt information om producenterna av den filmsekvens där en amerikansk Apachehelikopter mördar ett antal oskyldiga civila inklusive två journalister från Reuters i Bagdad. Personer med anknytning till Wikileaks har även blivit utsatta för förhör och deras datorer har genomsökts vid inresa till USA. Visa och Mastercard har stoppat all förmedling av pengar till Wikileaks. Ett flertal USA-baserade företag som Amazon.Com Inc och eBay Inc's PayPal klippte alla band till Wikileaks, tydligtvis efter hårda påtryckningar från den amerikanska staten. Supermaktens verkstygslåda är innehållsrik. President Obama gick faktiskt till val på att öka transparensen och att skydda whistleblowers. Vad är Assange om inte en whistleblower? Han och hans källor förtjänar samma skydd som de som gjorde det möjligt för medieikonen Bob Woodward att publicera artiklarna om Richard Nixons olagliga avlyssning i Watergatehärvan. Det hade varit mer klädsamt om makthavarna hade ägnat mer kraft åt att sanktionera de brott som nu avslöjats än att jaga whistleblowers. Då skulle Wikileaks inte längre utgöra något hot varken mot den politiska makten eller mot traditionella medier. Då kommer avslöjandena i stället att fylla en viktig samhällsfunktion.

Rättsstaten ställs inför svåra utmaningar när olika,

ibland motstridiga, rättigheter ska upprätthållas. Den europeiska lagstiftningen som förbjuder förhärjande av terrorism och terrorister är ett av många exempel på en (legitim?) inskränkning i yttrandefriheten, som bara för några år sedan varit otänkbar. Det pågår även ett arbete med att ta fram en ny så kallad europeisk utredningsorder som ska underlätta bevisinhämtning vid utredning av misstanke om brott. Utländsk åklagare ska kunna beordra utredningsåtgärder i Sverige innefattande bland annat utnyttjande av hemliga tvångsmedel. Svensk polis kan komma att tvingas utreda om en polsk medborgare gjort abort i Sverige! Eller, vidta tvångsmedel mot någon som misstänks vara med i en så kallad kriminell organisation, något som ännu inte

”Medier kan avstå från att publicera. Men det har man inte gjort. **I stället tycks man plötsligt inte vilja ta ansvar för sina egna publiceringar.**”

är brottsligt här, eller, varför inte, utredningsåtgärder mot en tidningsredaktion för att avslöja en läcka? Frågor om rättssäkerhet och skydd för den enskildes grundläggande rättigheter, inklusive processuella rättigheter för den som utsätts för åtgärden, lyser med sin frånvaro. Man kan därför på goda grunder befara allvarliga konflikter med det svenska grundlagsskyddet, särskilt när det gäller vår press- och yttrandefrihet. Problem kan även komma att uppstå beträffande advokaters tystnadsplikt. Här bär journalister och advokater ett gemensamt ansvar att, innan det är för sent, påverka våra svenska politiker och granska deras ibland överdrivna strävan att vara EU och USA till lags.

SEDAN MAJ MÅNAD sitter den som misstänks för att ha läckt den hemliga informationen i den amerikanska diplomatposten, Bradley Manning, isolerad i avvaktan på rättegång. Assange har av vicepresidenten Joe Biden, liksom av Sarah Palin, på fullt allvar kallats terrorist. Vissa politiker har till och med föreslagit att han ska hängas eller skjutas. I ljuset av detta förstår jag om Julian Assange känner oro över möjligheten att han blir utlämnad till USA. Det känns förtröstansfullt att - för det fall han överlämnas till Sverige - bifall till en begäran från USA om utlämning, utöver Storbritanniens medgivande, förutsätter att Högsta domstolen finner det vara lagligt. Skulle så vara fallet har regeringen den yttersta möjligheten att vägra utlämning. Låt oss hoppas att, om situationen skulle uppstå, Sveriges regering har kurage nog att stå upp för det fria ordet också när storebror USA kallar.

”

Anne Ramberg

anne.ramberg@advokatsamfundet.se

Frivård kan öka risken för återfall

Personer som döms till frivårdspåföljder efter rättspsykiatrisk undersökning löper större risk att återfalla i brott än de som döms till fängelse, visar en ny studie från Karolinska institutet och Rättsmedicinalverket. Studien bygger på knappt 6000 personer som genomgick rättspsykiatrisk undersökning mellan 1992 och 2002. Av dem som dömdes till frivårdspåföljder återföll 65 procent i brott, medan motsvarande siffra för fängelse-dömda var 55 procent.

Ungdomsbrott hanteras olika snabbt och bra

Det finns stora variationer i hur landets polismyndigheter arbetar med ungdomsbrott. Det visar en utvärdering av Rikspolisstyrelsen. Myndigheterna är olika snabba och lyckas olika bra med att hålla den lagstadgade tidsfristen om sex veckor för ungdomsutredningar. Totalt överskrids sexveckorsfristen i 16 procent av fallen utan att det finns acceptabla skäl för det.

Lättare för åklagare och polis att få ut IP-adresser

Polis och åklagare ska kunna få ut uppgifter om internetabonnemang från nätleverantörer även i mindre allvarliga brott. Det anser regeringen, som i december överlämnade ett lagförslag till Lagrådet för granskning. Lagförslaget bygger på Polismetodutredningens betänkande.

Det som omfattas av den föreslagna regleringen är uppgifter om vem som kommunicerar med vem, när det sker, var den som kommunicerar befinner sig och vilken typ av kommunikation som används. Förslaget innebär bland annat att de brottsbekämpande myndigheterna ska kunna få tillgång till abonnemangsuppgifter även om brottet endast bedöms kunna leda till böter.

Advokatsamfundet var i sitt remissvar på Polismetodutredningens betänkande kritiskt till många av förslagen. Förslagen är tänkta att träda i kraft den 1 juli 2011.

Färre anmälningar och snabbare handläggningar

Trots att antalet advokater ökar kraftigt, fortsätter antalet disciplinmälningar att minska.

Advokatsamfundets disciplinnämnd tog emot 538 disciplinmälningar under 2010. Det var 28 färre än under 2009 och 53 färre än under 2008. Disciplinnämnden behandlade totalt 862 ärenden under 2010. Det är 225 fler än året innan.

Av de 200 ärenden som hela disciplinnämnden avgjorde ledde 117 till påföljd för någon

advokat. I de flesta fall blev påföljden erinran, men 17 advokater fick varningar och 13 fick varning med straffavgift. En advokat uteslöts ur samfundet.

PÅ TIO ÅR har Sveriges advokatkår ökat med 31 procent - från 3 635 advokater år 2000 till 4 746 år 2010. Trots detta fortsätter antalet disciplinmälningar att minska.

– Trenden med minskande anmälningar visar att advokatkåren håller en mycket hög etisk standard, säger Advokatsamfun-

dets generalsekreterare Anne Ramberg.

Under de senaste tio åren har samfundet satsat på att öka kunskaperna i advokatetik hos både ledamöter och blivande advokater. Kraven på utbildning har höjts, liksom kvalifikationskraven för inträde i samfundet. Bland annat infördes krav på advokatexamen 2004.

– Jag är övertygad om att det är den långsiktiga satsningen på advokatetik som får genomslag i det minskade antalet anmälningar, säger Anne Ramberg.

Mindre variationer i tillämpningen av processreglerna i EMR, En modernare rättegång, är att vänta.

Rekommendationer klargör tillämpningen av EMR

Tillämpningen av processreglerna i reformen En modernare rättegång fick till en början en hel del kritik, bland annat för att variera alltför mycket. För att möta kritiken tog landets hovrättspresidenter ett gemensamt grepp på reglerna.

Hovrättspresidenterna betonar i sin promemoria att rättstillämp-

ningen ytterst är en fråga för rätten i varje enskilt fall, men utgår ändå från att deras bedömningar uttrycker den allmänna uppfattningen bland landets hovrättsdomare.

PRESIDENTERNA i de sex hovrätterna i Sverige har enats om rekommendationer för tillämpningen av de nya reglerna på fyra olika områden:

- när man ska tillåta förnyade förhör
- hänvisning till handlingar vid en huvudförhandling
- parts närvaro vid uppspelning av förhör under huvudförhandling
- om ett brottmål kan avgöras i sak när den tilltalade inte är närvarande.

Läs mer

Hovrättspresidenternas PM "Tillämpningen av vissa bestämmelser med anledning av EMR" finns på Advokatsamfundets webbplats, www.advokatsamfundet.se/emr

Boka redan nu in den 13-14 oktober i år. Då hålls de första Advokatdagarna på Grand Hôtel i Stockholm.

Advokatdagar tar sikte på Norden

Det blir internationell och nordisk prägel på de första advokatdagarna som hålls i oktober i år. Fem olika seminarier ska fånga upp ett brett fält av advokatverksamheten.

Den 13-14 oktober i år hålls de första Advokatdagarna på Grand Hôtel i Stockholm. Bakom arrangemanget står Advokatsamfundet tillsammans med International Bar Association.

Advokatdagarnas fokus ligger

på viktiga frågor för advokatverksamhet i Norden, och temat för dagarna är Advokat i Norden. Programmet består av ett stort antal föreläsningar och seminarier, huvudsakligen inom ramen för olika parallella seminarier, bland annat:

- Processer och skiljeförfaranden
- Management på advokatbyrå
- M&A och företagsöverlåtelser med mera
- Humanjuridik
- Rule of Law

Aktuella frågor som Wikileaks, tryck- och yttrandefrihet samt polismetoder kommer också att behandlas. Den internationella prägel märks av att engelska blir dagarnas huvudspråk, med undantag för seminarier om humanjuridik som genomförs på svenska.

ADVOKATDAGARNA ersätter de tidigare allmänna advokattmötena, som med tiden kommit att locka allt färre deltagare.

UB

Viktigt att ange rätt verksamhetsinriktning

Det är viktigt att se till att uppgifterna om verksamhetsinriktning i Advokatsamfundets matrikel är riktiga. Det gäller både uppgifterna för den enskilde advokaten och uppgifterna för advokatbyrån. Verksamhetsinriktningarna har stor betydelse när allmänheten söker efter en advokat inom ett visst område. Uppgifter om verksamhetsinriktningar hämtas inte automatiskt till matrikeln från advokatbyråernas egna webbplatser eller från någon annan källa. Advokater och byråer måste själva registrera sina verksamhetsinriktningar. Varje advokat kan registrera tre verksamhetsinriktningar, och varje advokatbyrå kan registrera tio verksamhetsinriktningar.

Bättre spårsäkring efter sexuella övergrepp

Vid årsskiftet lanserades en ny låda för spårsäkring efter sexuella övergrepp. Den har tagits fram i samarbete med Nationellt centrum för kvinnofrid i Uppsala, NCK, och Sveriges kriminaltekniska laboratorium, SKL. Lådan innehåller en guide som ger sjukvårdspersonalen en komplett instruktion. Spårsäkring görs antingen när någon följer med polisen efter en anmälan eller söker sjukvård på egen hand.

Samtidigt som lådan med den nya spårsäkringssatsen lanseras införs också NCK:s nya handlingsprogram för hälso- och sjukvården i hela landet, som tagits fram på uppdrag av regeringen. En handbok och guiden med anvisningar ska förhindra skillnader i omhändertagandet av offren.

Skadestandsregel ska skapa effektivt rättsmedel

Rätten till skadestånd vid överträdelser av mänskliga rättigheter bör skrivas in i skadeståndslagen. Det anser regeringens utredare Johan Hirschfeldt, som i december överlämnade sina förslag till justitieminister Beatrice Ask.

Johan Hirschfeldt vill bland annat reglera enskildas rätt till skadestånd vid överträdelser av mänskliga rättigheter genom nya bestämmelser i skadeståndslagen.

Lagförslaget motsvarar i stort de senaste årens utveckling i svensk rättspraxis. Skadeståndsansvaret omfattar de skador som ersätts enligt gällande regler om det allmännas ansvar. Skadestånd ska även kunna ges för vissa ideella skador som hittills har ersatts utan direkt stöd i lag.

UTREDNINGEN FÖRESLÅR även en särskild rättegångskostnadsregel med utgångspunkt i Europakonventionens krav. I fall där en

överträdelse konstateras, men talar av olika skäl ändå ogillas, ges domstolarna viss möjlighet att besluta att rättegångskostnaderna ska fördelas på ett sätt som är lite mer förmånligt för den enskilde än vad som annars hade gällt.

Utredningen om det allmännas ansvar enligt Europakonventionen har haft uppdraget att föreslå en lagreglering av de fall där Europakonventionen kräver att skadestånd ska kunna lämnas till den som drabbats av en konventionsöverträdelse. Advokat Ola Wiklund har medverkat i utredningen som expert.

Skadestånd och Europakonventionen (SOU 2010:87)

RÄTTELSE

I förra numrets fokus om Högsta domstolen uppgav vi felaktiga uppgifter om ordföranden Marianne Lundius födelseår och bostadsort. Rätt ska vara att Marianne Lundius är född 1949 och bosatt i Stockholm.

Barnhus viktiga för barn när brottmål utreds

Barnhus är viktiga för barnens välbefinnande vid brottmålsutredningar. Det visar en utvärdering som har gjorts vid juridiska fakulteten vid Stockholms universitet.

De så kallade barnhusen, där flera myndigheter samverkar under samma tak vid utredningar när det misstänks att barn har utsatts för brott, började etableras i Sverige 2004. I dag finns det minst 22 barnhus i Sverige.

Enkät svar i undersökningen visar att barn som har varit på förhör hos barnhusen är övervägande positiva till det bemötande och det stöd som de har fått.

1400 000...

... brott, knappt, anmäldes totalt under 2010. Det är en minskning med tre procent jämfört med 2009. Mest minskade anmälningarna av skadegörelse, bilbrott och cykelstölder. Den största ökningen i antal svarade bedrägerier för, framför allt datorbedrägerier. Under 2010 anmäldes cirka 113 000 bedrägerier, en ökning med fem procent.

Krav på PT ger få tvistemålsdomar

Sedan reglerna om generell prövningstillstånd för tvistemål infördes den första november 2008 har antalet hovrättsdomar i tvistemål minskat med två tredjedelar, från 1500 domar år 2008 till 500 domar år 2010. Det visar en undersökning genomförd av nyhetstjänsten InfoTorg.

Snabbare handläggning för asylsökande

Migrationsverkets genomsnittliga handläggningstid för asylsökande var under 2010 130 dagar. Detta innebär en minskning med 73 dagar i förhållande till 2009 års siffra, som var 203 dagar. Totalt ansökte närmare 32 000 personer om asyl i Sverige under 2010, en ökning med nästan 8 000 personer från året innan.

I flera år har Advokatsamfundet påpekat felaktigheter i hur man beräknar timkostnadsnormen.

Timkostnadsnormen ökar med knappt tre procent

Timkostnadsnormen har för 2011 fastställts till 1166 kronor för rättsliga biträden med F-skatt.

Timkostnadsnormen för den som inte har F-skattsedel är 887 kronor exklusive mervärdesskatt. Det nya beloppet innebär en höjning av timkostnadsnormen med 32 kronor, eller 2,8 procent jämfört med 2010.

Timkostnadsnormen styr

ersättningen för advokater och jurister med uppdrag som till exempel offentliga försvarare, målsägandebiträden och offentliga biträden.

ADVOKATSAMFUNDET har i flera år påpekat felaktigheter i hur man beräknar timkostnadsnormen, och uppmanat regeringen att förändra systemet för ersättning till biträden inom rättshjälpsområdet.

- Det är ett oacceptabelt system som missgynnar advokater på ett betänkligt sätt. Sett i ljuset av löneutvecklingen för åklagare och domare är det tydligt att statsmakterna inte anser det prioriterat att värna om att tillväxten inom humanjuridiken tillgodoses, säger Advokatsamfundets generalsekreterare Anne Ramberg i en kommentar.

UB

Polisens hemliga teleavlyssning ökar

Polisens hemliga teleavlyssning ökade under 2009 med 67 procent jämfört med året innan. Antalet beviljade fall av teleövervakning ökade med 47 procent.

Varje år redovisar regeringen för riksdagen hur polisen har använt

tvångsmedlen hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning.

AV REGERINGENS SENASTE redovisning framgår att domstolarna under år 2009 meddelade 1 659 tillstånd till hemlig teleavlyssning som avsåg sammanlagt 3 267 teleadresser. Det innebär

en ökning från året innan med 68 procent. I huvudsak alla tillstånd till hemlig teleavlyssning under år 2009 verkställdes.

Tillstånd för hemlig teleövervakning beviljades i 2 134 fall 2009 och i 1 455 fall 2008, en ökning med 47 procent.

Regeringens skrivelse 2010/11:66

Offentlig försvarare bör gå att få även under kvällstid

Det är ett problem att misstänkta personer som frihetsberövas under kvällar och nätter inte kan få försvarare utsedda genast. Det anser JO, som vänt sig till Justitiedepartementet i frågan.

Justitieombudsmannen, JO, har på senare tid fått flera anmälningar om personer som frihetsberövats på kvällar och nätter, men inte fått försvarare utsedda förrän nästa dag. I ett beslut från den 17 december 2010 konstaterar JO att det är ett problem att offentliga försvarare går att förordna bara under tingsrätternas expeditionstider.

I det aktuella ärendet tog polisen med en 16-årig pojke från en lägenhet där en grov våldtäkt mot barn misstänktes ha begåtts. Pojken fick sedan genomgå ett utförligt förhör som varade nära en timme under kvällen - utan att pojken hade kunnat få en offentlig försvarare.

Efter förhöret blev pojken anhållen. Men både tingsrätten och hovrätten frikände honom från brott. JO uttalar i sitt beslut att det var fel att hålla det utförliga förhöret med pojken utan att en offentlig försvarare var närvarande.

JO anser att det finns anledning att se över möjligheten att förordna offentlig försvarare även utanför expeditionstid. Därför lämnar JO en kopia av sitt beslut till Justitiedepartementet.

JO:s beslut (Dnr 5493-2008)

Regeringsrätten byter namn

Den 1 januari 2011 bytte Regeringsrätten namn till Högsta förvaltningsdomstolen. Syftet är att det nya namnet ska spegla domstolens verksamhet som högsta domstol i förvaltningsmål. I samband med namnbytet får Högsta förvaltningsdomstolens domare titeln justitieråd.

Ragnar Palmkvist vill få rätt personer att söka domartjänst.

Ragnar Palmkvist ny kanslichef på Domarnämnden

Advokatsamfundets tidigare chefsjurist Ragnar Palmkvist har utsetts till kanslichef på den nya fristående Domarnämnden.

Domarnämnden inrättades 2008 och ersatte då Tjänsteförslagsnämnden för domstolsväsendet. Ordförande i Domarnämnden är kammarrättspresident Thomas Rolén, vice ordförande är justitierådet Marianne Lundius. Från och med 1 januari i år ombildades nämnden och är en helt fristående statlig myndighet.

Vad är din viktigaste uppgift som kanslichef på Domarnämnden?

- På längre sikt är det dels att

skapa bra rutiner för rekrytering av domare till de tidigare så kallade kallelsetjänsterna, alltså de högsta domarposterna, dels att bistå nämnden i uppdraget att verka för en god framtida rekrytering till domaryrket generellt sett, säger Ragnar Palmkvist.

Palmkvist konstaterar att det finns ett stort kontinuerligt behov av nya domare. Dess-

utom är behovet spritt över hela landet. Det är särskilda problem förknippade med att få domare till vissa orter jämfört med storstäderna. Där ligger också en av utmaningarna.

- För min del handlar det om att få rätt personer att söka en tjänst och upplysa om domaryrket och vad det innebär. Att förmå människor som inte har funderat på att söka att överväga möjligheten att söka, förtydligar han.

Som kanslichef ansvarar Palmkvist för den dagliga verksamheten i Domarnämnden. Han leder och fördelar också arbetet vid kansliet, som har sammanlagt fem anställda.

Varför sökte du tjänsten?

- Det handlar om frågor som intresserar mig. Jag tycker själv att domarjobbet är världens bästa jobb och jag vill verka för att de bästa personerna söker det arbetet. Dessutom tyckte jag att det är en oerhört spännande uppgift att få bygga upp den här verksamheten.

Vilken betydelse har utbildningen av Domarnämnden för dig?

- För min egen del är det där lockelsen med det här uppdraget ligger. Det är mer spännande att vara kanslichef i den "nya" Domarnämnden än det hade varit i den "gamla" nämnden.

Vilken betydelse kommer din erfarenhet av Advokatsamfundet att ha tror du?

- Den är viktig. Advokat kåren är en stor potentiell rekryteringsbas för domare. Att ha ingången i den "världen" är inte alls dumt. Jag har sett flera goda och lyckade exempel där tidigare advokater nu är verksamma som domare.

TK

BAKGRUND

Ragnar Palmkvist blev hovrättsråd i Svea hovrätt år 2006, och sedan 2007 har han varit kanslichef vid samma hovrätt. Dessförinnan arbetade han under perioden 2000-2006 som chefsjurist på Advokatsamfundet. Domarnämndens främsta uppgift är att lämna förslag till regeringen i ärenden om utnämning av ordinarie domare eller hyresråd. Nämnden ska också bland annat bedriva ett aktivt och långsiktigt arbete för att tillgodose rekryteringsbehovet av ordinarie domare. Advokatsamfundet representeras i Domarnämnden av generalsekreterare Anne Ramberg, med chefsjuristen Maria Billing som ersättare. I april flyttar Domarnämnden till egna lokaler i Hebbeska huset på Riddarholmen i Stockholm.

Nytt tidskrav från årsskiftet

Den 1 januari 2011 trädde en ändring av Advokatsamfundets stadgar i kraft. I och med den kan tre års kvalificerad juridisk verksamhet räcka för inträde i samfundet.

Samtidigt som femårskravet ersattes med ett treårskrav skärptes kraven på innehåll i den verksamhet man utövar under kvalifikationstiden.

Liksom tidigare kan den som ansöker om inträde genom dispens också få räkna delar av den tid man utfört annat juridiskt arbete än vid advokatbyrå eller egen juridisk byrå. Den som söker dispens får räkna högst en tredjedel av den tid han eller hon har arbetat med annan kvalificerad verksamhet, exempelvis som domare. Även notarietjänstgöring kan tillgodoräknas med en tredjedel av tiden.

DET NYA TREÅRSKRAVET innebär inte någon förändring i kvalitet på eller det antal referenser som sökande har att åberopa för att styrka sin lämplighet. Stadgeändringen beslutades av Advokatsamfundets fullmäktige i juni, och stadfästes av regeringen i september.

Utredaren föreslår att polisen inom ramen för en infiltrationsoperation ska få begå egna brott.

Utredare öppnar för brottsprovokation

Polisen bör i vissa fall både få begå brott och provocera fram brott. Det anser regeringens polismetodutredare Stefan Reimer, som i december överlämnade sitt slutbetänkande till regeringen.

Det har länge rått oklarhet i Sverige om vilka metoder polisen får använda, inte minst på området bevis- och brottsprovokation. Polismetodutredningen föreslår nu att polisen i vissa situationer ska få provocera fram

brott i syfte att få fram bevisning om tidigare brottslighet. Det framprovocerade brottet ska dock inte få lagföras.

UTREDAREN STEFAN REIMER föreslår också att polisen inom ramen för en infiltrationsoperation ska få begå egna brott, efter tillstånd från domstol eller den nya nämnd som planeras. Dessutom ska polisen, om det finns synnerliga eller särskilda skäl för det, kunna ta hjälp av privatpersoner i sitt arbete. Säkerhetspo-

lisen får, enligt utredningsförslaget, en mer vidsträckt rätt att använda provokativa åtgärder och ta hjälp av privatpersoner, än den öppna polisen.

Polismetodutredningen föreslår att vissa speciella spanings- och utredningsmetoder som i dag inte är lagreglerade ska regleras i en särskild lag, lagen om särskilda inhämtningsåtgärder i de brottsbekämpande myndigheternas verksamhet (inhämtningslagen). Utredaren föreslår också att det inrättas ett nytt oberoende beslutsorgan, en nämnd som ska pröva tillståndsfrågor när det gäller vissa kvalificerade åtgärder.

Advokatsamfundets ordförande Tomas Nilsson har medverkat som expert i utredningen. Han konstaterar i ett särskilt yttrande att "användningen av infiltratörer, informatörer och provokation, liksom av tekniska inhämtningshjälpmedel och tvångsmedelsliknande åtgärder, är förenad med en mängd rätts-säkerhetsaspekter."

ENLIGT TOMAS NILSSON ger flera av utredningens förslag alltför vidsträckt befogenheter till polisen. Nilsson vill bland annat att polisens föreslagna rätt att begå brottsliga handlingar begränsas till bötesbrott. Han anser också att polisen bara i yttersta undantagsfall ska inleda samarbete med privatpersoner. **UB**

Särskilda spaningsmetoder (SOU 2010:103)

Slutstenen - den ledande avvecklingstjänsten

Med mer än 10 000 avvecklade aktiebolag är Slutstenen den ledande avvecklingstjänsten sedan 1992. Sälj det vilande bolaget till oss så avvecklar vi det. Ägaren får betalt omedelbart och behöver inte vänta åtta till tio månader på utskiftningen, vi tar hand om all hantering av bolaget. Se *Säljarens Checklista* på vår webbplats www.standardbolag.se. Kontakta oss för prisuppgift!

FALUN 023 - 79 23 00
MALMÖ 040 - 720 20

STOCKHOLM 08 - 23 41 15
GÖTEBORG 031 - 17 12 25

E-POST: info@standardbolag.se
HEMSIDA: www.standardbolag.se

Svenska Standardbolag AB

LEDANDE INOM BOLAGSFRÅGOR OCH LAGERBOLAG SEDAN 1954

Delade åsikter om prövningstillstånd ska införas för skattemål i kammarrätten

Ska prövningstillstånd införas för skattemål i kammarrätten enligt Målutredningens förslag? Det vill förvaltningsdomstolarnas företrädare. Men förslaget har fått massiv kritik från bland annat Skatteverket och Advokatsamfundet.

Institutet skatter och rättssäkerhet ordnade ett seminarium om frågan den 11 januari. Dagen före hade Skatteverket i en debattartikel tillsammans med tio tunga organisationer inom näringslivet varnat för att prövningstillstånd i skattemålen skulle försämra rättssäkerheten.

Thomas Rolén, president i Kammarrätten i Stockholm, förklarade att kammarrätten kommer att tillstyrka utredningens förslag. Han fann det häpnadsväckande att näringslivsorganisationerna säger att det inte blir rättssäkert med prövningstillstånd. I så fall är ju avgörandena i en stor del av målen redan i dag inte rättssäkra, sade han – eller är skattemålen så speciella?

VILHELM ANDERSSON, rättschef på Skatteverkets rättsavdelning, sade att Skatteverket är tveksamt till kravet på generellt prövningstillstånd i skattemålen. Då blir förvaltningsrätterna första och sista instans i många fall. Det kräver större resurser och höjd kompetens i förvaltningsrätterna. Det kräver också en rejäl specialisering av domarna, som enligt Vilhelm Andersson är den

Thomas Rolén, Eric Bylander, Vilhelm Andersson och Anne Ramberg.

enda yrkeskår som motsätter sig specialisering.

– Jag tror inte att någon domare går till en allmänläkare om han får ont i huvudet – då vill domaren ha en specialist, sade Andersson.

Advokatsamfundets generalsekreterare Anne Ramberg berättade att samfundet motsätter sig förslaget om generellt prövningstillstånd. Det uppfyller inte de krav på rättssäkerhet som kan ställas i en rättsstat att göra

det omöjligt för den enskilde att få sin sak prövad i mer än en instans, framhöll hon – särskilt inte i mål av indispositiv karaktär med långtgående rättsverkningar. Detta gäller inte bara skattemålen, utan även andra mål med långtgående konsekvenser, till exempel straff, administrativa frihetsberövanden eller skatte- och avgiftstillägg.

Anne Ramberg hävdade att förvaltningsdomstolarna inte

alltid har uppnått full kompetens på skatteområdet. Hon menade att skatteprocessen har en särskild struktur, med komplicerade och svårförutsägbara skatteregler. I processen finns en obalans mellan å ena sidan Skatteverkets resurser och kunskap och å andra sidan den enskildes möjligheter att tillvarata sina intressen – särskilt som den enskilde i de flesta fall saknar ombud.

INNAN MAN GÖR inskränkningar av möjligheten att få prövning i högre instans bör man göra en trovärdig analys av införandet av prövningstillstånd i tvistemål, tyckte Anne Ramberg. Granskningsdispensen har visat sig inte vara någon garanti för materiellt riktiga domar.

Tvärtom har andelen domar som ändras i hovrätten minskat, trots att tingsrätterna borde ha avkunnat lika många ”felaktiga” domar som tidigare år. Endast i brottmål är ändringsfrekvensen densamma. Det finns också kraftiga skillnader mellan hovrätternas benägenhet att bevilja prövningstillstånd, till och med mellan avdelningarna i samma hovrätt. Och i skattemålen är ändringsfrekvensen dubbelt så hög som i andra mål.

Anne Ramberg varnade för att prövningstillstånden skulle minska möjligheterna till den viktiga prejudikatbildningen i högsta instans.

– Det är nyspråk och lögn om man säger att rättssäkerheten inte blir sämre med prövningstillstånd, sade Eric Bylander, docent i processrätt vid Handelshögskolan i Göteborg.

Bylander kallade prövningstillstånden ett troll som äter sig genom det svenska rättssystemet. Från en början som undantag i mellaninstanserna har de blivit regel.

MA

MÅLUTREDNINGENS FÖRSLAG OM GENERELLT PRÖVNINGSTILLSTÅND

Målutredningen föreslår i betänkandet **Mål och medel – särskilda åtgärder för vissa måltyper i domstol (SOU 2010:44)** att ett generellt krav på prövningstillstånd till hovrätt och kammarrätt ska införas. Grunderna för prövningstillstånd ska vara enhetliga i hovrätt och kammarrätt. Därmed ska

granskningsdispens införas också i kammarrätterna.

Krav på prövningstillstånd gäller i dag för 40 procent av målen som kommer till hovrätt och för 70 procent av målen till kammarrätt. Undantagna är främst de flesta brottmål och skattemålen.

Franskt lagförslag väcker protester

Fransmän som begär ut allmänna handlingar kan i framtiden komma att utsättas för en säkerhetskontroll hos polisen. Det är följden av ett mycket omdiskuterat förslag till tillägg i den franska säkerhetslagen (kallad loi LOPPSI). Tillägget innebär att rätten att utföra säkerhetskontroll utvidgas från att idag omfatta exempelvis den som ansöker om medborgarskap eller söker en säkerhetsklassad tjänst, till personer som begär ut allmänna handlingar.

Rekommendationer om rättshjälp presenterade

Den europeiska advokatorganisationen CCBE har presenterat tio rekommendationer om rättshjälp för EU-institutionerna och medlemsstaterna. CCBE rekommenderar bland annat att rättshjälp ska hanteras som en grundläggande rättighet som garanterar rätten till domstolsprövning och till ett effektivt försvar åt alla oavsett hemvist och nationalitet. Vidare anser CCBE att det bör skapas en särskild post i EU:s budget för ett europeiskt rättshjälpsprogram och för rättshjälpsprogram i medlemsstaterna, och att medborgarna ska garanteras rättshjälp för extrakostnader vid gränsöverskridande rättegångar.

Advokater pressas efter val i Vitryssland

Den vitryska regimens försök att kväva protesterna efter valet i december rapporteras nu också drabba advokater. Advokaten Valjantsina Busko har frångagits sin licens och kan därmed inte verka som advokat längre, sedan hon åtalats för sin medverkan i en demonstration. Samtidigt har justitiedepartementet uppmanat Minsk advokatsamfund att vidta disciplinära åtgärder mot den fängslade oppositionskandidaten Andrej San-nikaws advokat Pavel Sapelka. Enligt departementet har Sapelka uttalat sig olämpligt om advokatkolleger. Regimen har också varnat flera advokater för att uttala sig olämpligt i medierna.

Europadomstolen har i dagsläget ungefär 130 000 ärenden på hög.

Förslag om avgift på klagomål oroar

Europadomstolen i Strasbourg har svårt att hinna med. En avgift på varje klagomål är ett förslag för att minska strömmen av ärenden.

Förslaget väcker oro på många håll, och domstolen själv satsar på en handbok för advokater.

Europadomstolen håller på att drunkna i klagomål. I dagsläget ligger ungefär 130 000 ärenden på hög. När ärendena väl behandlas får en mycket stor del lämnas utan åtgärd helt enkelt för att de inte uppfyller kraven

för att domstolen ska kunna ta upp dem.

I februari 2010 enades Europarådets medlemsstater om åtgärder som ska förbättra målgenomströmningen i domstolen, i den så kallade Interlaken-deklarationen. Ytterligare åtgärder lär behövas, och Europarådets medlemsstater diskuterar nu olika reformförslag.

Ett förslag för att minska strömmen av klagomål är att ta ut en avgift för varje klagomål. Amnesty International och andra organisationer som arbetar för mänskliga rättighe-

ter säger dock bestämt nej till förslaget om en avgift. Amnesty anser att en avgift skulle underminera rätten att klaga till Europadomstolen och att det därmed försämrar enskildas rättstillgänglighet.

Som ett led i sitt arbete för att öka målgenomströmningen har Europadomstolen själv publicerat en omfattande handbok, The Practical Guide on Admissibility Criteria. Syftet är att advokater ska få hjälp att avgöra om en klients klagomål har en chans att tas upp i domstolen, men också att säkerställa att välgrundade klagomål uppfyller de formella kraven. **UB**

Practical Guide on Admissibility Criteria kan laddas ner från Europadomstolens webbplats www.echr.coe.int

Banker ska spela in mobilsamtal

Trots motstånd från bankerna går den brittiska finansinspektionen, FSA, vidare med planerna på att avlyssna alla de anställdas samtal.

Från och med den 14 november 2011 är alla brittiska banker, investmentbanker och andra institutioner som handlar med värdepapper skyldiga att spela in samtal de anställda har på

sina företagsmobiler. Syftet är att motverka insiderbrott och bedrägerier. Bankerna ska spara de inspelade samtalen i sex månader.

PLANER PÅ DE NYA reglerna presenterades av Financial Services Authority, FSA, redan tidigt i våras, och möttes av

hård kritik. Bankerna anser att det blir alltför dyrt att spela in och lagra samtal. Enligt FSA kan de lagrade samtalen dock utgöra viktig bevisning. Myndigheten beräknar startkostnaden för inspelningen till 11 miljoner pund, och den årliga kostnaden för bankerna till 18 miljoner pund.

Domarnämnden informerar om lediga domaranställningar

Hovrättspresident

i Hovrätten för Nedre Norrland

Hovrättslagman

i Hovrätten för Nedre Norrland

Kammarrättslagman

i Kammarrätten i Göteborg

SVERIGES DOMSTOLAR

Du kan läsa mer om dessa och många andra intressanta anställningar på Sveriges Domstolars webbplats, www.domstol.se.

Domarnämnden är en fristående statlig myndighet som bland annat har till uppgift att lämna förslag till regeringen i ärenden om utnämning av ordinarie domare och hyresråd.

Sveriges Domstolar omfattar 80 olika myndigheter där närmare 6 000 personer arbetar. I Sveriges Domstolar ingår tingsrätter, hovrätter, Högsta domstolen, förvaltningsrätter, kammarrätter, Högsta förvaltningsdomstolen, hyres- och arrendenämnder, Rättshjälpsmyndigheten samt Domstolsverket.

www.domstol.se

Landets

kunnigaste advokater

har en sak gemensamt.

Vi står bakom er med förstklassig litteratur,
programvara, utbildning och internetjänster.

Främst
för de
främsta.

Norstedts Juridik
– främst för de främsta.

Norstedts Juridik
ett Wolters Kluwer-företag

Navi Pillay valde i sin föreläsning att fokusera på sina och kommissionärens sekretariats uppgifter och arbetssätt.

Stolt och tacksam pristagare tog

Den 30 november 2010 mottog FN:s kommissionär för mänskliga rättigheter, den sydafrikanska juristen Navi Pillay, det andra Stockholm Human Rights Award. Pillay tilldelades priset "för sitt livslånga arbete för att främja rättsstatens principer och mänskliga rättigheter, och för sin roll i utvecklandet av en banbrytande rättspraxis för att våldtäkter ska bedömas som folkmord".

TEXT ULRIKA BRANDBERG FOTO TOM KNUTSON

Drygt 70 inbjudna gäster från bland annat diplomatkåren, domstolarna, advokatåren och universiteten trotsade snö och kyla för att delta vid prisceremonin i Advokatsamfundets hörsal.

- Jag är stolt och tacksam över att motta 2010 års Stockholm Human Rights Award, och jag accepterar priset också för alla mina kolleger på kommis-

sionärens sekretariat. Deras arbete för mänskliga rättigheter gör mig stolt varje dag, sa Navanethem (Navi) Pillay när hon mottog priset.

Navi Pillay och deltagarna vid prisceremonin hälsades välkomna av Advokatsamfundets ordförande Tomas Nilsson. Han avlöstes i talarstolen av advokat Christian Åhlund, generalsekreterare för International Legal Assis-

tance Consortium (ILAC), som pekade på att det inte är en slump att såväl den första som den andra mottagaren av Stockholm Human Rights Award kommer från Sydafrika.

- Apartheidtiden och frihetskampen i Sydafrika skapade som bieffekt en högt kvalificerad juristkår, sa han, och beskrev Navi Pillay som ett utmärkt exempel på denna grupp jurister, av vilka många fick höga ämbeten efter apartheidens fall.

PRISET DELADES UT av Advokatsamfundets generalsekreterare Anne Ramberg. Hon lyfte i sitt anförande fram några exempel på de brott mot mänskliga rättigheter som i dag begås runt om i världen.

- Mänskliga rättigheter behöver stän-

STOCKHOLM HUMAN RIGHTS AWARD

Stockholm Human Rights Award har instiftats gemensamt av International Bar Association (IBA), International Legal Assistance Consortium (ILAC) och Sveriges advokatsamfund. Det utdelades första gången år 2009 till den sydafrikanske domaren Richard Goldstone. Stockholm Human Rights Award ska utdelas årligen till en person eller en organisation som har gjort banbrytande insatser för att främja rättsstatens principer och mänskliga rättigheter. Läs mer: www.advokatsamfundet.se

Bland gästerna fanns representanter från diplomatkåren, domstolarna, advokat kåren och universiteten. Ceremonin går att se på webb-tv på samfundets hemsida.

emot utmärkelse i Stockholm

digt uppmärksammas och kraftfullt försvaras, sa Anne Ramberg, som sedan överlämnade priset och diplomet till Navi Pillay.

Navi Pillay valde i sin föreläsning att fokusera på sina och kommissionärens sekretariats uppgifter och arbetssätt. Fortfarande finns många hinder i vägen för att de mänskliga rättigheterna ska förverkligas för alla jordens invånare, konstaterade Pillay. I talet lyfte hon bland annat fram diskriminering och konflikter som stora hinder mot att människor ska kunna åtnjuta sina rättigheter. Fattigdom är enligt Navi Pillay ett annat stort hinder. Pillay utgick från sina egna erfarenheter av fattigdom.

- Jag föddes fattig. Och även om jag står här framför er som ett förkroppsligande av erövrade rättigheter är jag

klart medveten om att mänskliga rättigheter för jordens nedtryckta fortfarande är blott en dröm, sa Navi Pillay, som talade om FN:s millenniemål som hon på olika sätt arbetar för att stödja.

Navi Pillay berättade i sin föreläsning om de verktyg hennes organisation och FN:s råd för mänskliga rättigheter har till sitt förfogande. Hon pekade också på en brist i organisationen, som hon hoppades ska åtgärdas när FN:s generalförsamling nu ser över organisationen för kommissionären och Rådet för mänskliga rättigheter.

- Rådet borde ha flexibla och effektiva verktyg till sitt förfogande. Man behöver kunna hantera både kroniska människorättsproblem och akuta situationer, sa Navi Pillay.

Pillay sammanfattade sin föreläsning:

”Det finns inga snabba lösningar för att uppnå mänskliga rättigheter.”

- Det finns inga snabba lösningar för att uppnå mänskliga rättigheter. Det kräver uppbådande av kunskap, tålamod att övertyga, passion, uthållighet och hängivenhet, liksom envishet. Vårt arbete blir ofta fördröjt. Ofta kräver mänskliga rättigheter plågsamt noggrant arbete, vars resultat uppskattas först efter lång tid. Men vårt arbete är ändå att så fröna, vårda plantorna och noga följa hur de växer.

IBA:S ORDFÖRANDE Fernando Peláez-Pier avslutade prisceremonin med att konstatera att det var en enastående värdig mottagare av Stockholm Human Rights Award som firades. Han beskrev Navi Pillay som en jurist som tjänat rättsstaten och mänskliga rättigheter hela sitt liv. ■

FN:s kommissionär för de mänskliga rättigheterna, Navi Pillay, växte upp under Sydafrikas apartheidår vilket har kommit att prägla hennes liv. Idag arbetar hon för att så effektivt som möjligt stärka utvecklingen av de mänskliga rättigheterna runt om i världen.

TEXT TOM KNUTSON FOTO MICKE LUNDSTRÖM OCH TOM KNUTSON

”Priset kommer att få betydelse i mitt arbete”

Kalla mig för Navi Pillay. Inte ens min mamma kallade mig för det där långa namnet (Nanavethem), säger Navi Pillay då vi sätter oss vid det långa vackra sammanträdesbordet i Advokatsamfundets styrelserum en timme innan prisceremonin ska börja. Navi Pillay ger ett vänligt och jordnära intryck och brister ofta ut i ett befriande skratt.

Vilken var din första reaktion när du fick veta att du utsetts till årets pristagare?

– Jag blev djupt rörd. Sedan kom jag genast att tänka på hur Richard Goldstone hade berättat för mig just efter att den så kallade Goldstonerapporten hade publicerats, att han skulle resa till Stockholm för att ta emot det nyinstittade Stockholm Human Rights Award, säger hon och fortsätter:

– Min andra reaktion var en djup känsla av stolthet, och att det inte gjorde ”er” något att ge det till en sydafrikan igen. Vi har ju tagit oss igenom enorma svårigheter i vårt land med hjälp av stöd från det internationella samfundet.

Personligen trodde Navi Pillay länge

”Sverige är ett av de generösa länderna för arbetet för de mänskliga rättigheterna.”

inte att apartheid skulle avskaffas under hennes livstid. Hon anser att priser som Stockholm Human Rights Award har en viktig betydelse både för att stärka de mänskliga rättigheterna och för hennes uppdrag som FN:s kommissionär för de mänskliga rättigheterna.

– Det sänder en signal dels om att den här personen har gjort något under sin levnadsbana för att förtjäna ett sådant här viktigt pris. Dels att tre stora organisationer lägger så stor vikt på mänskliga rättigheter. Det finns faktiskt väldigt få pris som tillägnas de mänskliga rättigheterna. Så därför värderar jag detta pris högt och jag tror att det kommer att få betydelse i mitt arbete.

I rollen som FN:s kommissionär för de mänskliga rättigheterna betonar hon hur viktigt det är att vara effektiv i sin gärning.

– Jag måste tänka: Hur kan jag vara effektiv här i den här situationen och rädda någons liv eller få någon frisläppt från fångenskap? Hur kan jag och min personal hjälpa stater att skriva bra lagar och implementera dem, hjälpa till att utbilda domare, och att stärka det

civila samhället? säger hon och tillägger med eftertryck:

– Vi behöver ett starkt civilt samhälle för att demokratin ska kunna värnas.

Navi Pillay tycker att det är olyckligt att de mänskliga rättigheterna, som är en av de tre pelarna (säkerhet, utveckling och mänskliga rättigheter) i FN:s arbete ägnas allt för lite uppmärksamhet.

– Jag har ofta sagt att av de tre pelarna så ligger den mänskliga rättighetspelaren platt på marken, säger hon och berättar att i hennes arbete råder inte sällan brist på finansiering.

– Vi måste därför förlita oss på vissa givarländerns goda vilja. Sverige är ett av de generösa länderna för arbetet för de mänskliga rättigheterna, förtydligar hon.

HELA HENNES ÅR är noga planerat och rymmer många och långa resor.

Vid sina resor möter hon statschefer och ministrar. Före avresan till Stockholm hade Pillay just kommit tillbaka hem till Genève från Mexiko. Dessförinnan var hon i New York, där hon upp-

Hans Blix, jurist och tidigare generalsekreterare för internationella atomenergi-organet IAEA, och Tomas Nilsson, Advokatsamfundets ordförande.

Jan Eliasson, diplomat och politiker, tillsammans med pristagaren Navi Pillay.

manade säkerhetsrådet om behovet av att skydda civila.

Vad gör dig mest frustrerad som FN:s kommissionär för de mänskliga rättigheterna?

- Jag trodde aldrig att jag skulle behöva kämpa mot regeringar för att få dem att vilja skydda sina egna befolkningar. Vem har satt dem i regeringsställning om inte deras eget folk? Naivt nog så trodde jag att de skulle bry sig om sina egna befolkningar, så det smärta mig oerhört när människorättsförkämpar bestraffas, hotas, fängslas av sina egna regeringar.

Att växa upp i ett Sydafrika under

apartheidåren som kvinna och färgad (indisk) som termen då lydde har präglat Navi Pillay.

- Systemet skadade oss enormt. Vi kände oss underlägsna, sammanfattar hon men tillägger:

- På något sätt så blommade vi trots systemet. Jag tror att vi hade bra lärare och föräldrar som motiverade oss. Vi hade vänner som trodde på utbildning som en väg ut för oss, för då kan man få ett arbete. Men många yrken var stängda för oss.

NAVIPILLAY LÄSTE JURIDIK bara för att efter examen konstatera att dörrarna

"Att vara advokat har lärt mig många sorters disciplin."

knappast öppnats för henne för att hon hade en färdig högre utbildning.

- Jag försökte få anställning som advokat, men det fanns inte någon som ville anställa mig. "De vita sekreterarna kunde inte förväntas ta instruktioner från en svart människa", sa man till mig. "Vi kan inte ta emot dig. Du är kvinna och får kanske barn och vad händer då? Vilken slags affärer ska du ta in till byrån? Är din pappa advokat eller affärsman?", sa man, berättar Navi Pillay.

Men istället för att misströsta startade hon sin egen advokatpraktik, som hon drev i närmare trettio år.

FOTO: TOM KNUTSON

Lagerbolag

LAGERBOLAG • LIKVIDATION
SNABBÅVVECKLING • FUSION & FISSION
BOLAGSJURIDIK • SKATTEJURIDIK

www.formabolag.se

Ett lagerbolag är ett färdigregistrerat aktiebolag som aldrig har bedrivit någon verksamhet. Den stora fördelen med ett lagerbolag är att samma dag du köper lagerbolaget kan du komma igång med verksamheten.

- Kompletta handlingar
- Leverans inom 2 timmar
- Bolagspärm
- Hjälp med firmanamnet

Forma Bolagstjänster AB

Box 1030, 85111 Sundsvall. Tel: 060-17 55 60, 060-17 55 63. Fax: 060-17 11 35

Sydafrikas ambassadör S.R. Makgetla och Lennart Aspegren, tidigare undergeneralsekreterare i FN.

Vilken drivkraft hade du inom dig för att klara detta?

- Jag tror att jag hade ett bra självförtroende. Jag visste vem jag var, var jag kom ifrån, en månghundraårig (indisk) kultur. Och jag hade stadiga moraliska grundvärderingar.

Navi Pillay anser att det som verkligen stärkte henne att kämpa var all vardagsorättvisa som hon mötte. Och dessutom det faktum att det inte gick att få någon verklig rättvisa i domstol eftersom de var till för att trycka ner de svarta och skydda de vitas intressen.

- Om det rådde en tvist mellan en svart och en vit person så var hela idén om rätt-

visa ett skämt eftersom systemets kärna var att gynna de vita, konstaterar hon.

Vilken nytta i uppdraget som FN:s kommissionär för de mänskliga rättigheterna har du av din advokatbakgrund?

- Att vara advokat ger dig A: självförtroende. B: du kan lagen och lär dig ditt material först så att du vet vad du talar om. Det handlar inte om passion eller känslor, utan om att inte förlora kylan och lugnet. Men framför allt har vi alltid i åtanke vad vi ska åstadkomma här och nu. Det hjälper mig som kommissionär att hålla tand för tunga och vara diplomatisk när jag pratar med regeringar ef-

tersom jag vill ha en viss nivå av samarbete, inte konfrontation. Att vara advokat har lärt mig många sorters disciplin!

När det gäller framtiden säger sig Navi Pillay vara uppfylld av energi av de framgångar som skett internationellt på området för de mänskliga rättigheterna. Hon nämner internationella krigsförbrytardomstolen i Haags arbete, att statsledare tänker sig för på ett annat sätt än tidigare eftersom de kan komma att ställas inför rätta. Hon tar även upp FN:s råd för de mänskliga rättigheternas arbete som ett annat exempel på viktiga framgångar under senare år i arbetet för att stärka de mänskliga rättigheterna. ■

Auktoriserade översättningar av juridiska och finansiella texter

Elt

ENGLISH LAW
TRANSLATIONS

Telefon

Uppsala: 018-38 00 56

Stockholm: 08-661 37 75

Västerås: 021-13 11 06

Göteborg: 031-707 09 59

Örebro: 019-33 30 66

Hemsida: www.elt.se

E-post: info@elt.se

Bortförda barn sätter familjerätten på prov

Allt fler barn förs olovligt bort från en förälder, till eller från Sverige. Utvecklingen tycks vara densamma över hela världen. När ett barn förs bort från sin invanda miljö innebär det en kris för både barn och föräldrar. Men också att den internationella familjerätten sätts på prov.

TEXT ULRICA BRANDBERG FOTO NORDIC PHOTOS

Antalet barn som olovligen bortförs till eller från Sverige har ökat under de senaste tio åren. I början av november i år hade Utrikesdepartementet tagit emot 101 ärenden, att jämföra med totalt 59 ärenden under 2001. Förmodligen förs ännu fler barn bort, men utan att det anmäls till myndigheterna. Vanligast är bortföranden till eller från länderna i Norden eller Västeuropa, men hela världen förekommer i statistiken.

Bakgrunden till ökningen är främst den ökade rörligheten i världen. Människor reser och flyttar mellan länder, kärlek uppstår och barn föds. När ett äktenskap sedan tar slut och en förälder kanske vill flytta tillbaka till hemlandet, ställs frågan om var barnet ska bo på sin spets. Ibland försöker föräldrar lösa frågan genom att föra bort barnen, eller hålla kvar dem efter en vistelse. Med bortförandet förvandlas vårdnadstvisten i ett land till en internationell familjerättsfråga.

Susanne Ekberg-Carlsson

Jessica Sandberg

De flesta ärenden handläggs efter rutiner fastställda i 1980 års Haagkonvention (se faktaruta nedan). Konventionens grundprincip är att barnet så snabbt som möjligt ska föras tillbaka till det land där det har sitt hemvist, och att eventuella fortsatta tvister om vårdnad, boende eller umgänge ska lösas i det landets domstolar.

UTRIKESDEPARTEMENTET är svensk centralmyndighet enligt Haagkonventionen, och fungerar som spindel i nätet i bortförandeärenden. Örjan Landelius, departementsråd på UD, tycker att den rättsliga hanteringen i Sverige i stort sett fungerar bra.

- Sedan Stockholms tingsrätt tog över de här ärendena 2006 har Sverige en snabb och rättssäker hantering av våra ärenden, och det tror jag också att andra länder tycker, säger han.

De flesta av UD:s ärenden rör barn som olovligen förts från Sverige: 2006 var andelen 73 procent. UD ansvarar i

dessa ärenden för kontakten med det andra landets centralmyndighet, och för att hålla den förälder som finns i Sverige informerad.

Enligt Haagkonventionen ska domstol fatta beslut om ett barn ska överlämnas eller inte inom sex veckor från att ärendet kommit in till centralmyndigheten. Den gränsen klarar Sverige ofta. I andra länder kan det ta betydligt längre tid, konstaterar Örjan Landelius.

Som centralmyndighet koordinerar UD bortförandeärendena och ger information till föräldrarna. Däremot tar departementet inte ställning till om barnet ska föras tillbaka till hemlandet eller inte - det avgör domstolen. Det händer dock att frustrerade svenska föräldrar har svårt att förstå myndighetens roll, och ställer krav på att UD ska företräda honom eller henne.

En viktig uppgift i de lägena är att hjälpa föräldern att få ett juridiskt ombud. UD kan förmedla kontakt med ad-

vokater som har erfarenhet av Haagkonventionsärenden. Örjan Landelius betonar dock att det alltid är föräldern själv som väljer ombud.

SUSANNE EKBERG-CARLSSON är en av de advokater som har sådan erfarenhet. Hon har företrätt ett antal föräldrar i bortförandeärenden, både föräldrar som själva fört bort barn, och föräldrar som haft barnet boende hos sig när det förts bort. Som regel finns ingen illvilja bakom bortförandena, påpekar Ekberg-Carlsson.

- Föräldrarna har ibland handlat som de tror är förenligt med barnets bästa, men kanske utan att ha tänkt på konsekvenserna, säger hon.

Den korta tidsfristen i Haagkonventionen, sex veckor, gör Haagärendena speciella, konstaterar Susanne Ekberg-Carlsson. Det gäller att vara tillgänglig både för klienterna och för andra kontakter och flexibel i sitt arbetssätt.

Brådskan i ärendena förstärks ock-

så av den ettårsgräns som finns både i Haagkonventionen och i Bryssel II-förordningen (se faktaruta).

Advokat Jessica Sandberg arbetar också med bortförandeärenden.

- Arbetet sker även utanför den van-

liga rättsapparaten, som mot andra ambassader. Det handlar mycket om diplomati och medling, säger hon, och konstaterar att det ibland också kan bli akuta situationer, så att man måste ringa gränspolis, eller ha kontakt

BARNBORTFÖRANDEÄRENDE

Reglerna om hur man ska hantera barn som olovligen förts bort eller hålls kvar finns internationellt först och främst i 1980 års Haagkonvention om internationella bortföranden av barn (Haagkonventionen), som omfattar 82 länder. Haagkonventionens grundprincip är att barn snabbt ska föras tillbaka till det land där de har sitt hemvist, och att eventuella tvister om vårdnad, boende och umgänge ska lösas i hemlandet. Hemvistet avgörs inte av medborgarskap, utan av var barnet bott och var det är rotat.

Konventionen innehåller fem olika så kallade vägransgrunder då en stat kan vägra att sända tillbaka barnet. De viktigaste

är att barnet har levt i det land hon eller han förts bort till i över ett år och funnit sig till rätta i den nya miljön; att en flyttning innebär risk för att barnet utsätts för fysisk eller psykisk skada; eller att barnet, förutsatt att det uppnått tillräcklig ålder och mognad, själv motsätter sig flyttningen. Konventionen har införlivats i svensk rätt genom verkställighetslagen.

Den så kallade Bryssel II-förordningen (egentligen Rådets förordning (EG) nr 2201/2003 om äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000) innebär bland annat en förstärkning av Haagkonventionens regler. Bland annat

betonas rätten att höras för både barnet och den förälder som fört bort barnet tydligare. Den viktigaste skillnaden mellan Haagkonventionen och Bryssel II är att ett EU-land inte får vägra att lämna över ett barn till en annan medlemsstat med hänvisning till att det finns risk för fysisk eller psykisk skada, om det mottagande landet kan visa att man vidtagit åtgärder för att undanröja riskerna, till exempel genom att omhändertaga barnet. Bryssel II gäller mellan EU-länderna (utom Danmark).

Beslut enligt Haagkonventionen och Bryssel II ska verkställas av det land där barnet befinner sig. I de flesta fall lämnar föräldern över barnet frivilligt.

med Interpol, till exempel när en förälder gömmer sig med barnet.

Stockholms tingsrätts huvuduppgift när barn förts bort till Sverige är att avgöra var barnet har sitt hemvist och om det finns skäl att vägra ett överlämnande. Både Jessica Sandberg och Susanne Ekberg-Carlsson är nöjda med tingsrättens arbete och den specialisering som blivit följden av att en domstol är första instans i alla dessa ärenden.

- Mot bakgrund av ärendenas speciella karaktär är det till stor fördel att de domare som arbetar med dessa ärenden har erfarenhet och är väl insatta i Haagkonventionens problematik, varför det är mycket betydelsefullt att alla ärendena är förlagda till en och samma domstol med domare som är specialiserade på detta. Annars är det lätt att andra frågor än de som är relevanta för Haagkonventionens prövning kommer in i ärendena, säger Jessica Sandberg.

ÄVEN I ÖVRIGA VÄSTEUROPA och i USA går Haagprocessen som regel ganska smidigt. Andra delar av världen, som länderna i Sydamerika, kan ha en betydligt långsammare hantering, berättar advokaterna. Upplevelsen stöds av statistik: år 2006 tog ett Haagärende i genomsnitt 180 dagar att avgöra, och bara 24 procent av ärendena avgjordes inom de stipulerade sex veckorna.

Allra svårast och mest tidsödande är när barn förs bort till länder som inte anslutit sig till Haagkonventionen, till exempel Ryssland. Föräldrarna är då hänvisade till att processa i nationella domstolar i det land där barnet finns. Ombudet får i dessa mål söka stöd hos UD och ambassader.

- De ärendena är mer komplicerade och de tar oftast längre tid. I vissa fall kan man kämpa och kämpa, men det går inte att få hem barnet, säger Jessica Sandberg.

Både Susanne Ekberg-Carlsson och Jessica Sandberg tycker att UD gör ett utmärkt arbete som centralmyndighet i ärenden med bortförda barn. Men mycket tyder på att ansvaret inom kort kommer att flyttas från departementet. I maj 2010 presenterade utredaren Håkan Sandesjö, på regeringens uppdrag, ett förslag på en ny fristående myndighet som ska ta över rollen som centralmyndighet.

Susanne Ekberg-Carlsson medverkade i den referensgrupp som knöts till

utredningen. Hon är försiktigt positiv till förslaget, men betonar att det är viktigt att det blir en egen myndighet med kunnig och engagerad personal, inom juridik, diplomati och språk.

Jessica Sandberg är mer bekymrad och befarar att förändringen kan leda till en försämring från nuvarande system. UD fungerar mycket bra som centralmyndighet, och har goda kontakter med andra centralmyndigheter och med utländska beskickningar som ofta kan hjälpa till i ärendena. Det är i dag inte helt klart hur den nya myndigheten kommer att fungera och hur den hjälp som UD i dag bistår med kommer att fungera i den nya myndigheten.

ATT FÅ SITT BARN BORTFÖRT eller kvarhållet är naturligtvis en traumatisk händelse för en förälder. Dessutom kan det bli dyrt att driva processen för att få det tillbaka. Rättsskyddet i hemförsäkringen täcker nämligen inte advokathjälp i andra länder. Rättshjälp beviljas som regel till föräldrar som har lägre inkomst än 260 000 kronor om året, men inte alltid.

- Det beror på vilken möjlighet det finns att få rättshjälp i det aktuella landet, säger Susanne Ekberg-Carlsson, som ofta får inleda sitt arbete med att ta reda på om klienten kan få ersättning, och i så fall var.

Ibland får klienten svensk rättshjälp för advokatarbete i det andra landet, men den är ofta begränsad till svensk rättshjälpstaxa. I länder som USA och Ryssland kan advokaträkningen bli betydligt högre. Dessutom är möjligheten att få ersättning för en advokat i Sverige när processen förs i ett annat land liten. Susanne Ekberg-Carlsson skulle vilja se en förändring av detta.

- Jag ser ett uppenbart behov av det. En del av mina klienter talar inte svenska så bra. De förstår inte de konstiga förvecklingarna, eller de förstår kanske inte ombudet i det andra landet. Det har dessutom hänt att jag fått upplysa ombudet i det andra landet om vad som gäller, konstaterar hon. ■

BORTFÖRDA BARN - KÄLLOR

Bortförda och kvarhållna barn i internationella förhållanden. En uppföljning, 2008/09 RFR8 (civilutskottet)
En myndighet för bortförda barn, Ds 2010:16
EU-domstolens rättsdatabas, <http://curia.europa.eu>
Europadomstolens rättsdatabas, <http://cmiskp.echr.coe.int>

Antalet barn som olovligt bortförs till eller från Sverige har ökat under de senaste tio åren.

Barnets bästa får ny tolkning

De internationella instrumenten om bortföranden av barn syftar ytterst till att skydda barn och värna om barnets bästa. Men EU-rättens utveckling gör att det enskilda barnet riskerar att komma i kläm, menar professor Maarit Jänträ-Jareborg.

Under de första tio åren med Haagkonventionen använde domstolarna vågransgrunderna ganska flitigt, både i Sverige och i andra länder. Risken för att barnet utsätts för fysisk eller psykisk skada åberopades ofta och domstolarna var lyhörda för detta, säger Maarit Jänträ-Jareborg, professor i internationell privat- och processrätt.

Vågransgrunderna i Haagkonventionen gav alltså domstolarna en möjlighet att, trots att Haagprocessen är summarisk, låta det enskilda barnets bästa få företräde framför principen om att olovligt bortförda barn ska tillbaka till hemlandet.

MED BRYSEL II-FÖRORDNINGEN har detta ändrats markant mellan EU:s medlemsstater. Enligt artikel 11 i förordningen får en medlemsstat inom EU inte vägra att överlämna ett barn till en annan EU-stat där barnet hade hemvist vid tiden för det olovliga bortförandet, om den sistnämnda staten vidtagit åtgärder för att skydda barnet. Om domstolen i "tillflyktsstaten" ändå vägrar en överflyttning, kan dess beslut köras över av domstolen i barnets ursprungliga hemviststat. Och det är i så fall den domen som gäller inom hela EU.

- Konsekvensen har blivit att domstolarna i EU-länderna numera knappast törs säga nej till att återföra ett barn till en annan medlemsstat. Några stater har försökt, men blivit fullständigt överkörda av EU-domstolen, säger Maarit Jänträ-Jareborg, och hänvisar till förhandsavgörandena i *Rinau*, *Deticek* och *Povsemålen*.

Rinaumålet gällde en litauisk kvinna och en tysk man som var bosatta med sin dotter i Tyskland. Efter separationen reste kvinnan med den då drygt ettåriga dottern till Litauen, där

hon sedan höll kvar henne. Tysk domstol gav då, först interimistiskt och sedan permanent, vårdnaden till barnets far. Modern försökte få litauisk domstol att stoppa överlämnandet, med hänvisning till den allvarliga risken för barnets hälsa. I ett första led hade litauisk domstol vägrat flickans återlämnande på denna grund, vilket dock senare omprövades. Modern försökte därefter hindra den tyska domens erkännande och verkställighet i Litauen. Men enligt EU-domstolen ska flickan tillbaka till Tyskland, där domstolen beslutat i vårdnadsfrågan. Särskild vikt tillmättes att det tyska avgörandet försetts med ett förordningsenligt intyg. Av det efterföljande Povsemålet framgår att ingen medlemsstat får vägra verkställighet av en dom försedd med intyg, under åberopande av senare inträffade ändrade omständigheter och risk för att barnets bästa allvarligt skulle äventyras.

MAARIT JÄNTRÄ-JAREBORG ser domarna delvis som ett utslag av EU:s strävan efter ömsesidigt förtroende, där EU ses som ett enhetligt jurisdiktionsområde och där domar ska räknas som lika giltiga oavsett var de meddelas. Ett problem är dock att domstolar tycks ha en tendens att döma till sina egna medborgares fördel i dessa mål och betona den vuxnas intressen.

- Att en domstol i barnets hemvistland efter olovligt bortförande till ett annat EU-land gav vårdnaden till den bortförande föräldern som flyttat till en annan stat, det vore ett verkligt exempel på förtroende mellan medlemsstaterna, säger Maarit Jänträ-Jareborg.

Den nya praxisen innebär också en delvis ny tolkning av principen om

barnets bästa, där den kvarlämnade förälderns intressen skyddas särskilt och där hela kollektivet av barn fått en mer framträdande roll än det enskilda barn som faktiskt förts bort, anser Maarit Jänträ-Jareborg.

Maarit Jänträ-Jareborg

Även Europadomstolen för mänskliga rättigheter har i flera fall prövat ärenden enligt Haagkonventionen och ställt sig bakom konventionens målsättningar och en restriktiv tolkning av vågransgrunderna. I målet *Neulinger och Shuruk* fastslog Europadomstolen

dock att det kan finnas fall där barnets överlämnande till hemviststaten skulle innebära en kränkning av både barnets och den bortförande förälderns rätt till familjeliv.

OAVSETT VAD MAN TYCKER om EU-domstolens förhandsavgöranden är det viktigt för advokater som arbetar med Haagärenden att känna till dem, påpekar Maarit Jänträ-Jareborg.

- EU-rätten har företräde framför svensk rätt, och domstolens förhandsavgöranden måste beaktas, fastslår hon.

EU-domstolens avgöranden ger exempelvis tydliga besked om vilket utrymme en stat har att vidta interimistiska skyddsåtgärder i fall där barn förts bort eller hålls kvar och vilken betydelse som kan tillmätas ändrade omständigheter. ■

RÄTTSFALL Förhandsavgöranden från EU-domstolen:

Rinau, mål C-195/08 PPU (11 juli 2008)

Povse, mål C-211/10 PPU (1 juli 2010)

Deticek, mål C-403/09 PPU (23 december 2009)

Purrucker, mål C-256/09 (15 juli 2010)

Europadomstolen:

Neulinger och Shuruk mot Schweiz, ansökan nr 41615/07 (dom 6 juli 2010)

Läs mer

Maarit Jänträ-Jareborg belönas av Uppsala universitet. **Sidan 46**

GÄSTKRÖNIKÖR ANDERS WEJRYD

Lyda Gud mer än människor?

”

MELLAN NYÅR OCH TRETTONHELG i radions P1: Två riksdagsledamöter diskuterar om koranen står över svensk lag eller tvärtom. Sverigedemokraten hävdar den svenska lagen och "svenska värderingar" men säger att moderaten, som är muslim, sätter koranen över lagen. Den muslimske moderaten håller inte med om beskrivningen utan säger också att i Sverige gäller naturligtvis svensk lag. Sverigedemokraten säger att det säger moderaten bara nu, egentligen tycker han något annat. Debatten tar sig inte riktigt och tiden är för övrigt begränsad också.

Varför tog sig debatten inte, funderar jag, utan att veta något om de inblandade personerna?

ETT SKÄL VAR VÄL SÅ ENKELT SOM att det aldrig riktigt kom fram vad som fanns under ytor. Det är inte lätt att diskutera när man inte vet var man har varandra!

Ett annat skäl var väl att det där med "svenska värderingar" är odefinierat. Jag vet inte hur sverigedemokraten egentligen tänker. Även om o-svenskt brukar vara positivt när svenskar ska tala om förnyelse av umgängeslivet, och patriotism numera inte riktigt är vår sak, så är tydligen "svenska värderingar" tillräckligt positivt för att slängas in som övertalande argument. Fortfarande vet dock ingen riktigt vad det betyder.

När man inte vet, så är det bra med fördomar. Då kan man få hjälp att hitta utan att kunna. Då kan vi organisera världen och få grepp om den, fast vi inte vet ordentligt. Och det finns ju, för de flesta av oss, fack för såväl muslimen som sverigedemokraten, redo att ta emot dem som stoppas in där. Och facken är rymligare och mer välkomnande ju mindre man vet.

Ett tredje skäl för att debatten inte tog sig, var väl att frågorna är så laddade. Det är riskabelt att säga fel, och det finns många som går igång om det blir fel. Det var ju inte länge sedan självmordsbombaren slog till på Drottninggatan. Guilt by association är en verklig fara, särskilt för politiskt och medialt erfarna.

Ett fjärde skäl, tänkte jag mig, var att man bara studsade på ytan av ett frågekomplex som är så sammansatt, utvecklat under så lång tid och som så genomgripande präglat vår samhällsutveckling - utan att många nu aktivt reflekterar över skeendet. Båda sade sig vara helt överens om att Svensk Lag står allra högst. Menar de verkligen det?

LYDA GUD MER ÄN MÄNNISKOR?, satte jag som rubrik. Det skulle kunna vara en terroristslogan i denna tid. Det är, så vitt jag vet, inget direkt korancitat. Däremot ett bibelcitrat. I Apostlagärningarna 5 står det att apostlarna undervisade

och häktades för det. När de sedan efter en hel del mellanspel står inför rådet säger Petrus: "Man måste lyda Gud mer än människor."

Alla som sysslar med lagtolkning, normbildning, värderingar och livstolkning vet att Svensk Lag inte står högst och kanske inte ens Svenska Värderingar för alla - och att det får man faktiskt leva med. Samhället kan hålla ihop ändå, eller kanske just därför, även om mångfald utmanar.

Fastän kristen tro länge identifierades med makt och myndighet i vårt land, så ligger i budskapet, både i judisk och i kristen tradition, hela tiden ifrågasättande av makten. Det är knappast en slump att sekulariseringen, det vill säga ett samhälle där religionen inte har makt över alla samhälls delar, tar gestalt först i länder som står i en kristen kulturtradition. Här fanns visst utrymme för kunskapsökande utanför religionens diktat, både empiriskt och utifrån *ratio*.

Man måste ta eget ansvar. Profeterna hävdade det envist, liksom Jesus. Grundvärden finns. Hela lagen sammanfattas ju i det dubbla kärleksbudet, du ska älska Gud över allting och din nästa som dig själv. Det är gemensamt judiskt, kristet och muslimskt. Och Paulus skriver, mycket radikalt, i Galaterbrevet: "Hela lagen sammanfattas i detta enda bud: Du skall älska din nästa som dig själv." Man måste verkligen tänka själv!

LUTHER BETONAR den enskilda människans direktrelation till Gud. Samtidigt är han rädd för att öppna Pandoras ask när han gör det. Det som hör till relationen till Gud kanske välter samhället? Han är rädd för samhällsomvälvningar. Därför blir han också obegripligt auktoritetsbunden inför världsliga härskare och utslungar oerhörda anklagelser mot dem som börjar propagera för vuxendop och våldsvägran. Men i tanken på direktrelation till Gud och att etiken inte är något som handlar om att behaga Gud, utan att måttstocken hela tiden är hur konsekvenserna blir för medmänniskan, så börjar en sekularisering av etiken som vi ska vara mycket tacksamma för och aktsamma om.

Utgå från medmänniskan! Jag tror fortfarande att det håller som sammanhållande etik i samhället. Vi kommer inte

"Alla som sysslar med lagtolkning, normbildning, värderingar och livstolkning vet att Svensk Lag inte står högst och kanske inte ens Svenska Värderingar för alla - **och att det får man faktiskt leva med.**"

att komma till samma syn på vad som är bäst. Vi gissar om konsekvenser. Vi bedömer de tänkbara konsekvenserna olika. Vi sätter olika människor i centrum. Olika historiska perspektiv ger olika tidshorisonter. Men vi kan ändå föra ett samtal och kritiskt granska varandra. Argumenten kan hållas hyfsat rationella.

I DEN UPPLYSNINGSPÅVERKADE KRISTENHETEN, alltså kyrkor som har upplevt renässansens, reformationens och upplysningstidens utmaningar, så har man hunnit finna vägar att kombinera det gemensamma och det privata. Det har vuxit fram möjligheter till ett samvetsbestämt förhållningssätt, där Gud kan lydas mer än människor, inom ramen för en samhällssolidaritet. Det som i katolsk tradition kallas den naturliga lagen och det som med luthersk terminologi benämns livet på skapelsens plan ger goda utgångspunkter för en gemensam grundetik, där religion inte blir något obegripligt och oförutsägbart. På det sättet finns religionen som en synlig, och förhoppningsvis allt synligare, deltagare i det offentliga, med särskilda perspektiv, men begripliga.

Dessutom kan religionen bli en tillgång som uppmuntra och förmedlare av förebilder. I själva grundupplevelsen att livet är en gåva, oförtjänt, kan också ligga en drivkraft att inte behålla för sig själv, utan att ge vidare, bli en del av flödet. På så sätt blir religionen en del av det privata, som stöder det offentliga.

”

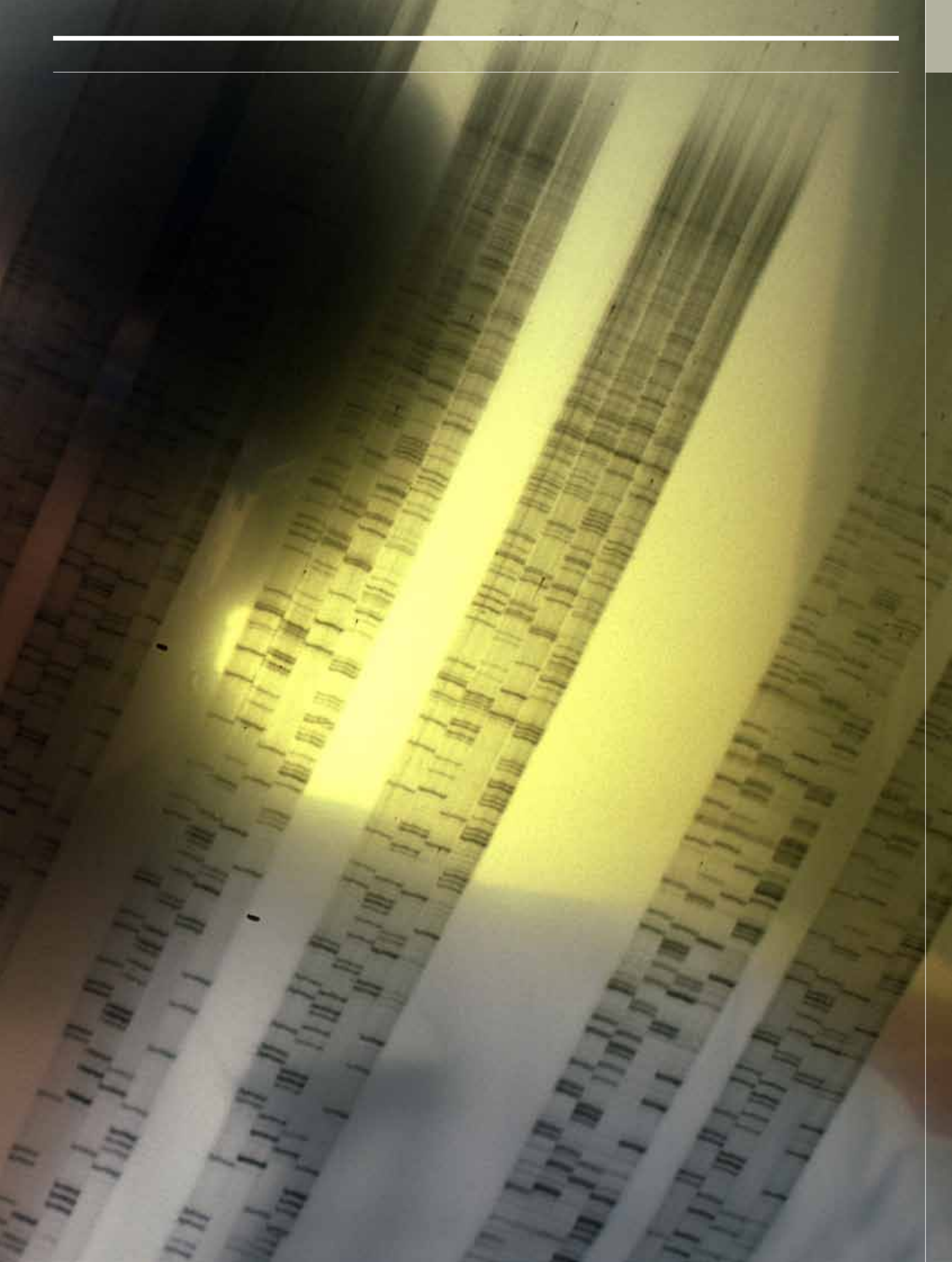
Anders Wejryd är Svenska kyrkans ärkebiskop

Komplex juridik i vetenskapens och livets tjänst

Bioteknik och biomedicin är stora och växande branscher i världen och i Sverige. Produkterna kräver dyr och långvarig forskning och omfattande tester, och försäljningen är sedan hårt reglerad. Vägen från uppfinning till försäljning är därmed kantad av juridiska problem. Och juridiken används också i allt högre grad som ett konkurrensmedel av bolagen.

För advokaterna erbjuder den så kallade life sciences-branschen komplex juridik med kunniga klienter, men också svåra gränsdragningar.

TEXT ULRICA BRANDBERG FOTO NORDIC PHOTOS

Läkemedel och medicinteknik, ofta kallat life sciences, är en stor och lönsam bransch i världen. Den totala världsmarknaden är enorm: under 2009 såldes läkemedel för totalt 808 miljarder dollar, eller drygt fem biljoner svenska kronor. Till detta kommer medicintekniska produkter, som också ingår i life sciences-branschen.

Även i Sverige konsumerar vi allt mer läkemedel. Under år 2009 såldes läkemedel för 30,4 miljarder kronor i landet. Men Sverige är inte bara en betydande marknad för läkemedel och bioteknik. Det finns också många svenska företag inom life sciences-branschen, och svenska företag exporterade läkemedel för 68,2 miljarder kronor under 2009.

Enligt tidskriften Scientific Americans granskning är Sverige världens fjärde bästa land att bedriva bioteknologisk forskning och utveckling i. Bara USA, Singapore och Kanada erbjuder bättre möjligheter för life sciences-företag, enligt genomgången.

En stor och forskningstung bransch alltså. Dessutom hårdare reglerad än kanske någon annan näringsgren. Kombinationen skapar en komplex juridik, som allt fler advokatbyråer möter med speciella branschgrupper för life sciences.

- Life sciences blev vår första branschgrupp som skar över verksamhetsinriktningarna och jobbade åt en viss sorts kunder. Den består av många olika delar där det är viktigt att ha ett helhetsgrepp, säger Gunnar Mattsson, advokat på Lindahl och ansvarig för byråns life sciences-grupp.

På Lindahl arbetar ungefär 25 advokater och jurister "en betydande del av sin tid" med life sciences. Setterwalls, en

av de andra stora byråerna på området, har 13-14 jurister och advokater med läkemedel och medicinteknik som huvudinriktning.

På internationellt verksamma Mannheimer Swartling var life sciences en av de första branschgrupperna när den lanserades i Sverige 2006. Advokat Helén Waxberg leder byråns life sciences-grupp. Den består av fem jurister som arbetar heltid med branschen. Dessutom är ett stort antal jurister knutna till gruppen på en del av sin tid.

- Mannheimer Swartling har ett mycket tydligt fokus på alla frågor som rör life science-industrin, säger Helén Waxberg.

För den mindre affärsjuridiska advokatbyrån Sandart & Partners utgör life sciences-juridiken en viktig del av verksamheten. 13 av byråns 17 jurister arbetar i stor utsträckning med branschen.

- Det krävs att man verkligen förstår den här juridiken och branschen på djupet för att man ska kunna ge bra råd eller vidta bra åtgärder. Det är en bransch som fungerar väldigt mycket efter egna spelregler, förklarar advokat Dag Sandart.

HELVETSSYN VIKTIG

Just branschens särart och att life sciences-juridiken rymmer så många olika juridiska frågeställningar är förklaringen till att allt fler advokatbyråer väljer att skapa speciella branschgrupper på området. Efterfrågan på advokattjänster har också stadigt ökat.

- Jag har en känsla av att det för tio år sedan var mycket få jurister som arbetade med den här juridiken. Det processades inte alls i domstol som det gör nu, säger Helén Waxberg, som tror att EU-medlemskapet och EU:s fördjupade samarbete och detaljerade reglering på området är en viktig förklaring till förändringen.

Idag kantas hela processen från de första forskningsframstegen till försäljning av juridik. Advokaterna bistår med allt ifrån avtalsskrivande, finansieringsfrågor, rådgivning, när företag ska ansöka först om godkännande hos Läkemedelsverket och sedan om subvention hos Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket, till tvister om patentskydd eller marknadsföring och processer i förvaltningsdomstolarna om godkännande och subvention.

LIFE SCIENCES-JURIDIK

Grupperna fokuserar i huvudsak på fyra områden, där man bistår life sciences-industrin:

- avtal för forskning och exploatering samt andra allmänna affärsjuridiska frågor
- immaterialrättsfrågor, bland annat patent
- regulatoriska frågor
- marknads- och konkurrensrätt.

Några av advokatbyråerna hanterar också transaktioner inom life science-branschen i sina life sciences-grupper.

Ofta måste advokaterna sätta sig in i ganska komplicerade naturvetenskapliga frågor.

- Vi lägger mycket tid på att sätta oss in i själva teknikfrågorna för att kunna föra de ganska kvalificerade debatter som blir, både med klienter och inför domstolarna, säger Dag Sandart.

Helén Waxberg uppskattar den blandning av olika kompetenser som uppstår i samarbetet med högt utbildade läkare, hälsoekonomer och andra specialistfunktioner.

- Det som är spännande med den här verksamheten är att vi arbetar med en industri med synnerligen hög kunskapsnivå. Alla dessa kompetenser "kokas" ihop. Vi advokater lever med språkbruket och semantiken och kommer djupt in i branschen. Det tycker både jag och mina kolleger är stimulerande, sammanfattar hon, och fortsätter:

- Förutom att det är en bra och stadig industri, är det också så att man kommer väldigt nära verksamheten. Vi är en del av industrin.

Uppstår det någon gång krockar med advokatetiken och kravet på oberoende när man arbetar så nära en bransch? Nej, säger Helén Waxberg.

- Konflikterna vi har är för att byrån jobbar med många bolag och att jävssituationer kan uppstå. Det kan man säga är framgångens pris och vi följer strikta policies för att undvika dessa situationer.

VÄXER TROTS KONJUNKTURNEDGÅNG

Just stadig framstår som en bra beskrivning av life sciences-branschen och de uppdrag den genererar åt advokatbyråerna. Läkemedelsbolagen tycks ha klarat lågkonjunkturen bättre än många andra näringsgrenar.

- Det här är en bransch som inte är särskilt konjunkturkänslig. De stora läkemedelsföretagen styrs inte riktigt på samma sätt som andra, mycket för att efterfrågan är rätt konstant, säger Gunnar Mattsson, som däremot upplevt att det blivit svårare för den som vill satsa på nya upptäckter och uppfinningar under en period.

- Bolag i tidig fas har haft väldigt svårt att få tag i pengar. Det har lagt en hämsko på verksamheten, att de inte fått pengar att göra vad de vill, konstaterar han.

Helén Waxberg delar den uppfattningen.

"Jag har en känsla av att det för tio år sedan var mycket få jurister som arbetade med den här juridiken. Det processades inte alls i domstol som det gör nu".

Helén Waxberg

- Mycket av industrins villkor är ju inte konjunkturstyrd, utan styrs av när patent går ut, vilka nya regleringar som kommer och kanske något nytt uttolkande från EU-domstolen som förändrar villkoren, säger hon.

Byråerna får också fler och fler uppdrag från befintliga klienter, enligt Helén Waxberg för att juridiken på området hela tiden blir mer komplex.

Även advokat Niklas Eskilsson på Setterwalls upplever att efterfrågan på juridiska tjänster inom life sciences-branschen ökar. Dessutom har den nyligen genomförda omregleringen av apoteksmarknaden pågått under stora delar av lågkonjunkturen, och skapat många uppdrag åt de affärsjuridiska byråerna (se artikel på sidan 32).

LÄNGRE PATENTTID EFTERLYSES

Det är dyrt att skapa nya läkemedel. Kostnaderna för att utveckla ett nytt originalläkemedel har också ökat mycket. År 1975 var snittkostnaden för ett ta fram en ny medicin 138 miljoner dollar. År 2006 var motsvarande siffra 1,3 miljarder dollar, en tiofaldig ökning alltså.

De enorma kostnaderna gör immaterialrätten central för life sciences-företagen. Patenten är den främsta garanten för att läkemedelsbolag ska kunna tjäna in vad man lagt på forskning. Dag Sandart arbetar huvudsakligen med patentfrågor och tvister kring patent. Han beskriver vad som gör life sciences-branschens immaterialrätt så speciell.

- För det första är det mycket svår teknik att ta till sig, med avancerad kemi och väldigt kvalificerad bioteknik, om man jämför med patent inom ellära eller mekanik. Det andra är att det ofta är väldigt omfattande patent som kan vara fle- »

Gunnar Mattsson

Dag Sandart

Helén Waxberg

Niklas Eskilsson

Ia Modin

ra hundra sidor med kemiska formler. Det kräver att man verkligen förstår. Sedan är det, för det tredje, ofta väldigt stora summor som tvisterna handlar om, med tanke på vad det kostar att ta fram ett nytt läkemedel i dag, säger han.

Ett patent skyddar i tjugio år. För läkemedel kan dock skyddet förlängas med ytterligare högst fem år. Eftersom det ibland går över tio år från patentet tills en ny medicin eller teknik når marknaden, skyddas originaltillverkarens ensamrätt en förhållandevis kort tid, jämfört med mindre avancerade uppfinningar.

- Det är klart att originalindustrin gärna skulle se, just för life sciences där ledtiderna mellan uppfinning och marknad är så långa, att man fick en längre bastid för sina patent. Men jag tror tyvärr att det finns väldigt lite stöd för det politiskt i Europa, konstaterar Dag Sandart.

- För att säkerställa skyddet för originalläkemedel är det viktigt att man tittar både på patentsidan och på det regulatoriska dataskyddet. Därför arbetar våra patentjurister och regulatoriska experter integrerat med dessa frågor, säger Helén Waxberg.

KOMPLEXA AVTAL

Den viktigaste tillgången, åtminstone för de forskande läkemedels- och medicinteknikföretagen, är alltså den kunskap och information som kan patentskyddas. Samtidigt bygger hela branschen på samarbete, mellan universiteten, forskare som tagit de första stegen till en ny teknik eller terapi, och med sjukvården som ska genomföra de nödvändiga kliniska prövningarna av ett nytt läkemedel till exempel. Forskningen är dessutom ofta finansierad av olika offentliga och privata parter, som ibland ställer olika krav på hur den ska bedrivas och resultaten nyttjas. Avtal i olika former är därför centrala inslag i verksamheten inom life sciences-grupperna.

- Företagen måste hålla hårt i sin kunskap, eftersom den är källan till affären. Så forskningsavtalen handlar mycket om det, att reglera allt ifrån hur bakgrundsinformation får hanteras, till licenser och själva exploateringen av forskningsresultatet, vem som ska få göra vad, helt enkelt. I forsk-

ningssamarbeten kan det ju också bli ett hinder om man inte vågar berätta tillräckligt, så branschen präglas väldigt mycket av en slags trygghetssökande, säger Ia Modin, biträdande jurist som arbetar med avtal på Sandart & Partners.

Avtalen är ofta omfattande. Och avtalsskrivandet kräver kunskap hos advokaterna.

- Man måste förstå vad de avtalar om för att kunna se alla implikationer. Avtalen blir väldigt komplexa, förklarar Ia Modin.

Eftersom många läkemedelsföretag är internationella och en stor del av läkemedlen ska prövas och godkännas i flera olika länder blir det mycket internationella kontakter. Advokaterna får ofta svara på frågor från advokatbyråer i andra jurisdiktioner om den svenska rätten, och anpassa avtal och dokument efter den.

- Ibland får man "städa" gigantiska amerikanska prövningsavtal med amerikansk specialreglering som läkare får hjärtattack bara av att titta på. Dels se till så att det stämmer med svensk rätt, dels rensa bort orimliga krav, som att läkarna ska intyga att de inte brutit mot en massa olika amerikanska regler som de inte känner till, berättar Helén Waxberg.

GIVANDE MYNDIGHETSKONTAKTER

Läkemedel och medicinteknik forskas i stor utsträckning fram, tillverkas och säljs av privata företag. Ändå är den skattefinansierade sektorn inblandad under hela processen.

Läkemedelsverket ansvarar för godkännanden och kontroll av läkemedel och medicintekniska produkter. Verket godkänner de kliniska prövningar som krävs för att ett läkemedel ska godkännas för försäljning, och beslutar om vilka läkemedel som är utbytbara mot varandra. En annan myndighet som har stort inflytande över vilka läkemedel som används på marknaden i Sverige är Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket, TLV, som beslutar om vilka läkemedel som ska omfattas av det statliga subventionssystemet. Beslut om godkännande, utbytbarhet och subventioner kan överklagas till förvaltningsrätterna. De life sciences-advokater som fokuserar just på det regulatoriska området tillbringar alltså en hel del tid i förvaltningsdomstolarna.

De svenska myndigheterna på läkemedelsområdet fungerar på det hela taget bra, anser advokaterna. Och Helén Waxberg tycker att just myndighetskontakterna är en givande del av hennes yrke.

- Även om vi ofta representerar klienter som stämmer Lä-
kemedelsverket och TLV så har vi ofta kontakt flera gånger i veckan med myndigheterna. Vi är måna om att ha en bra relation med myndigheterna, för våra klienter är beroende av att det fungerar, säger hon.

Förutom apoteken är också landstingen stora kunder hos läkemedelsbolagen. Som på många andra områden skapar den offentliga upphandlingen emellanåt också processer. Ett exempel är det mål om upphandling av HPV-vaccin som förvaltningsrätten i Stockholm avgjorde under hösten i år. Enligt läkemedelsbolaget Sanofi-Pasteur bröt Stockholms läns landsting mot lagen om offentlig upphandling när man handlade upp en konkurrents vaccin, istället för Sanofi-Pasteurs Gardasil. Förvaltningsrätten ansåg att upphandlingen gått rätt till, men frågan är överklagad till kammar-

REGLERING AV LIFE SCIENCES

Life sciences-branschen omgärdas av en rad regleringar, både svenska och EU-rättsliga. Grundläggande är läkemedelslagen (1992:859) och läkemedelsförordningen (2006:272).

En grundprincip för läkemedel inom EU är att det som godkänts för försäljning inom ett EU-land också ska kunna säljas inom övriga EU. Inom EU finns en rad direktiv, bland annat Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/83/EG av den 6 november 2001 om upprättande av gemenskapsregler för humanläkemedel (det så kallade läkemedelsdirektivet). Direktivet samt flera andra direktiv är genomförda i svensk lagstiftning.

Dessutom har den forskande läkemedelsindustrin omfattande interna regler.

Lif:s regelverk omfattar bland annat följande:

- regler för läkemedelsinformation
- överenskommelser om samverkansformer (sjukvårdspersonal)
- etiska regler för samarbete mellan läkemedelsföretag och organisationer/intresseorganisationer
- regler för icke-interventionsstudier
- stadgar och arbetsordning för NBL och IGM
- regler för bestickning och mutor
- etiska regler för djursjukvården.

Två instanser prövar om medlemsföretagen i Lif gjort sig skyldiga till regelbrott, Informationsgranskningsmannen (IGM) och Nämnden för bedömning av läkemedelsinformation (NBL).

”Generikaindustrins enda bidrag är kopiering och pris, medan originalindustrin satsar och skapar nya läkemedel mot cancer och så vidare”.

Dag Sandart

rätten. Under tiden får Stockholms läns unga flickor vänta på vaccineringen som i framtiden kan skydda dem mot infektion från det sexuellt överförda humana papillomviruset, ett virus som kan leda till cancer i bland annat livmoderhalsen.

STRATEGISKT VÄLJA SIDA

Läkemedels- och medicinteknikbranschen är mångfaceterad, och advokatbyråernas klienter är allt från små nystartade forskningsföretag med fokus på en upptäckt, till jättar som Astrazeneca med 66 000 anställda i en rad länder. Gemensamt för de allra flesta av klienterna är dock att de är extremt kunniga på sina respektive områden och ovanligt väl insatta även i juridiken.

- De är kunnigare i juridik än klienten i gemen. Jag tror att förklaringen är att de är så väldigt högt utbildade och hårt specialiserade på några frågor, och dem kan de jättemycket om, säger Dag Sandart.

Trots mångfalden kan åtminstone den mogna läkemedelsindustrin delas i två stora läger: de forskande läkemedelsbolagen som tillverkar originalläkemedel, organisera-

de i Läkemedelsindustriföreningen (Lif), och de företag som tillverkar kopior av läkemedel vars patent löpt ut, så kallade generiska läkemedel. Även generikatillverkarna har en branschorganisation Föreningen för generiska läkemedel (FGL).

Splittringen mellan de båda grenarna delar även advokat kåren. Såväl Mannheimer Swartling som Sandart & Partners arbetar bara med den så kallade originalindustrin.

- Det skulle ju vara märkligt att ena dagen driva stora och principiella frågor för originaltillverkarna, och sedan utifrån exakt samma lagstiftning representera generiksidan mot en originaltillverkare i samma fråga, förklarar Helén Waxberg, som menar att det är en viktig förtroendefråga och ett strategiskt vägval byrån har gjort.

GRÄNSDRAGNINGEN HAR BLIVIT SUDDIGARE

Dag Sandart pekar också han på det strategiska i att välja sida. Men han sticker inte under stol med att han och byrån dessutom känner för den forskande industrin.

- Generikaindustrins enda bidrag är kopiering och pris, medan originalindustrin satsar och skapar nya läkemedel mot cancer och så vidare. Om man bara hade generikaindustrin skulle hela industrin upphöra om tio eller tjugo år, säger han.

Även Lindahl arbetar huvudsakligen med originalindustrin, och Gunnar Mattsson förklarar att många originalföretag ställer krav på detta. Men, förklarar han:

- Gränsdragningen har blivit suddigare genom att originalbolag numera har betydande generikaverksamheter inom sina koncerner. Det är också skillnad mellan olika generikaaktörer - vissa söker aktivt produkter och patent där de utmanar i domstolsprocesser, medan andra tar hand om

Snabb omreglering av Apoteket skapade

Omregleringen av apoteksmarknaden genomfördes rekordsnabbt, på drygt ett år.

De stora förändringarna skapade helt nya arbetsområden för life sciences-advokaterna, både under själva förändringen och på den nya marknaden.

avskaffades också monopolet på distribution av läkemedel.

- Apoteksomregleringen drevs igenom så otroligt snabbt. Jag tror att vi alla tycker att det var bra att det hände, men en och annan bit hade möjligen behövt tänkas igenom lite mer, säger advokat Helén Waxberg.

För henne och Mannheimer

Swartlings life sciences-grupp har omregleringen lett till många frågor och uppdrag från såväl nya som tidigare klienter inom läkemedelsindustrin. Många undrade exempelvis om det skulle bli möjligt för läkemedelsproducenter att öppna egna apotek. Det blev det nu inte, men under en period var osäkerheten stor,

Den 29 april 2009 beslutade riksdagen att avskaffa det

tidigare monopolet på försäljning av läkemedel. Samtidigt

en ren eftermarknad då patentskyddet är borta. (Läs mer om förhållandet mellan originaltillverkare och generikatillverkare i artikeln på sidan 34.)

Den huvudsakliga skiljelinjen inom life sciences-industrin tycks alltså gå mellan originaltillverkare och generikatillverkare. Originaltillverkarna strävar på olika sätt efter att skydda sina patent så länge det bara är möjligt, ibland så mycket att EU-kommissionen börjat reagera.

Kommissionen inledde år 2008 en stor undersökning av konkurrensen inom läkemedelsindustrin. Kommissionen ansåg i sin rapport att det tar alltför lång tid för generiska preparat att nå den europeiska marknaden, och att en orsak till fördröjningen är att originaltillverkarna på olika sätt försöker skydda sina produkter från konkurrens.

EU-kommissionen har sedan sin undersökning visat ett fortsatt stort intresse för konkurrenssituationen inom läkemedelsindustrin. I december 2010 genomförde kommissionen ett antal gryningsrader mot läkemedelsföretag för att undersöka om de ingått olagliga avtal för att förhindra försäljning av generika.

Fokuseringen på konkurrens skapar också frågor för advokaterna.

- Vi märker att intresset för sådana frågor ökar, liksom efterfrågan på rådgivning. Ofta efterfrågas utbildningsinsatser. Bolagen vill inte bara förstå reglerna, utan också sprida den kunskapen i organisationen, säger Gunnar Mattsson, och får medhåll av Helén Waxberg.

Ett skäl att hålla sig på rätt sida om konkurrensreglernas gränser är att det kan bli kostsamt att falla utanför. 2005 utdömde EU-kommissionen drygt en halv miljard kronor i böter för företaget Astrazeneca. Läkemedelsföretaget hade enligt kommissionen brutit mot EU:s konkurrensregler när

man på olika sätt försökte förlänga skyddet för magsårsmedicinen Losec. Läkemedelsbolaget överklagade kommissionens beslut, men tribunalen kom i juli i år fram till samma slutsats som kommissionen. Astrazeneca har överklagat domen till EU-domstolen.

ETIKINRIKTAD BRANSCH

Förutom konkurrensfrågorna får advokaterna också hjälpa till att tolka reglerna om marknadsföring. Enligt EU:s läkemedelsdirektiv är det förbjudet att rikta marknadsföring av receptbelagda läkemedel till allmänheten. Däremot är det tillåtet att sprida vad man kallar "disease awareness information", alltså problemfokuserad information. Det gör läkemedelsbolagen bland annat i form av webbplatser om olika diagnoser. Det finns i dag gott om mer eller mindre objektiva hemsidor med information om symptom och behandling av stora folksjukdomar, som depression, höga kolesterolvärden och diabetes.

- Terapiinformationen omfattas av yttrandefriheten, medan produktinriktad information typiskt sett är marknadsföring. I Sverige är vi ju väldigt liberala, och vaktar verkligen vår yttrandefrihet. Där dyker en massa intressanta frågor upp. Och det är klart att alla har ett intresse av att hitta gränsen mellan yttrandefrihet och marknadsföring, säger Helén Waxberg, som arbetar mycket just med rådgivning omkring marknadsföring.

Enligt Waxberg står etik och vad som kallas compliance-frågor, alltså om efterlevnaden av etiska regler, överhuvudtaget högt upp på läkemedelsbolagens agenda, vilket i sin tur skapar arbete för advokaterna.

- Det här är en väldigt etikinriktad bransch. De är otroligt måna om sitt rykte. ■

arbete för advokater

berättar Helén Waxberg.

Även Setterwalls advokabyrå fick mycket att göra när det statliga Apoteket sålde ut många av sina butiker.

Setterwalls företrädde en av de riktigt stora aktörerna på den nya marknaden, Kronans droghandel. Advokat Niklas Eskilsson medverkade i arbetet. Han tycker att det finns en

del kvar att göra innan omregleringen satt sig riktigt, och han anar också rester av det gamla monopolet som lever kvar i dagens reglering.

- Bland annat behöver de olika rollerna när det gäller distributörer förtydligas, liksom hur tillhandahållandeskylldighet och sådant ska fungera i de olika leden, säger han.

Nya apotek har dykt upp efter omregleringen.

FOTO: SCANPIX

Billiga kopior skapar juridiska frågor

Generiska läkemedel, kopior av läkemedel vars patent löpt ut, är i dag en självklar del av läkemedelsmarknaden. Den billigare generikan ger besparingar i statskassan, men väcker samtidigt frågor om gränserna mellan skyddet för forskning och uppfinningar och friheten att kopiera.

För knappt tio år sedan, år 2002, infördes den så kallade substitutionsreformen i Sverige. Den innebär att apotek är skyldiga att byta ut ett dyrare läkemedel mot ett billigare (generika) om sådant finns tillgängligt. Läkemedelsverket beslutar om vilka mediciner som kan bytas ut mot varandra. Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV) har beräknat att byte till generiska läkemedel ger staten en besparing på 5 miljarder kronor per år.

De generiska läkemedlen står i dag för 15 procent av den svenska läkemedelsmarknaden i värde och 45 procent i volym. Enligt advokat Dag Sandart är uppdelningen mellan original- och generikatillverkare speciell för just life sciences-branschen.

- Det är ganska unikt att generikasidean fungerar som en grupp, trots att de är konkurrenter. De ligger där och har ett spel mellan sig om

hur och när man ska angripa originalpatent, säger han.

Hans kollega Ia Modin förklarar spelet:

- Alla vill vara först med att få ut sin generika-produkt, men samtidigt vill ingen vara först för att man då är den första som riskerar en stämning. Så det blir ett rävspel där.

DET JURIDISKA SPELET handlar dock allt som oftast om tvister mellan originalproducenter och generikaproducenter.

- Patenträtten bygger ju på att industrin först får ett investeringsskydd för sina uppfinningar under en period. Sedan ska det skapas möjligheter för generika på marknaden, för det är ett vettigt sätt att spara pengar åt samhället. Det är alla överens om. Men konflikten uppstår när den ena sidan anser att den andra tänjer på gränserna, konstaterar Helén Waxberg.

Ett exempel på sådant tänjande på gränser-

De generiska läkemedlen står i dag för 15 procent av den

Transgena möss kan vara kommersiellt intressanta.

Transgena möss ger

Genetisk forskning på djur och människor väcker många frågor om var gränserna går för vad som kan patentskyddas.

Arbetet med att kartlägga djurs och människors gener pågår för fullt i laboratorier runt om i världen. Varje gen i sig är dock sällan särskilt

intressant. När forskarna däremot lyckas bestämma vad en viss gen gör i kroppen kan det på lång sikt få konkreta effekter, i form av

svenska läkemedelsmarknaden i värde.

na kallas på engelska för "skinny labelling", närmast att översätta med "smal etikettering". Metoden utnyttjar det faktum att ett läkemedel ofta har patentskyddats för flera olika indikationer, alltså olika besvär. Det kan handla om ett läkemedel som beviljas patent som behandling av depression, men som några år senare också skyddas med ett nytt patent för indikationen ångestsyndrom.

När patentet för den första indikationen löper ut står det generikatillverkarna fritt att tillverka och sälja kopior av läkemedlet, men bara för indikationen depression.

- Då generikabolagen får ett godkännande hos Läkemedelsverket kan deras läkemedel ändå komma att användas för båda indikationerna eftersom det är samma verksamma ämne som används för behandling. Läkemedelsverket prioriterar nämligen kostnadsbesparingar framför patent, förklarar Dag Sandart.

EFTERSOM PATENTET förbjuder generikatillverkaren att sälja sin medicin för behandling av ångest gäller det dock att formulera beskrivningen av läkemedlet så att man inte inkräktar på patentet. Generikaföretaget uppger därför att läkemedlet används mot depression. Men eftersom Läkemedelsverket redan godkänt läkemedlet för indikationen ångest är apoteken skyldiga att byta till den billigaste.

- Det innebär i praktiken att enbart generikan kommer att förskrivas och säljas, på grund av det här samspelet mellan patent, det regulatoriska systemet och prissystemet, säger Dag Sandart.

Helt nyligen fälldes en generikatillverkare av USA:s högsta domstol för patentfrågor, Federal Circuit Court, i ett mål om skinny labelling. Enligt domstolen innebär metoden ett intrång i patentet.

Dag Sandart är tveksam till att man skulle få samma utslag i Sverige eller övriga Europa. »

snabbare forskning

nya behandlingar av olika sjukdomar.

Som ett led i forskningen framställs olika typer av transgena djur, framför allt möss. En transgen mus har fått en av sina gener utslagen (så kallade knock out-möss) eller fått en sjukdomsalstrande gen tillagd. De transgena djuren kan patentskyddas, förutsatt att

de ska användas för forskning som kan komma till nytta.

I dag finns bland annat patent på transgena möss som får cancer, möss som utvecklar Parkinsons sjukdom och möss som drabbas av Alzheimers sjukdom några veckor efter födseln. Eftersom möss och människor har en mycket stor del av sina gener

gemensamma är dessa möss till stor hjälp när man testar nya behandlingar av de olika sjukdomarna. Det innebär också att de transgena djuren är kommersiellt intressanta.

Alla genetiskt förändrade varelser kan dock inte patentteras. Enligt patentlagen får man inte patentskydda "upppfinningar vars utnyttjande

strider mot allmän ordning eller goda seder". Som exempel nämns i lagen reproduktiv kloning av människor, industriell användning av mänskliga embryon och ändringar i generna på djur som kan förorsaka lidande, utan att det medför några betydande medicinska fördelar för människor eller djur.

- I USA kan man fällas för patentintrång för det här, men i Europa verkar politikerna välja besparingar på bekostnad av patenthavarens ansträngningar, säger han.

En annan fråga som blivit aktuell för life sciences-advokaterna är så kallade biosimilars. Biosimilars är kopior av biologiska läkemedel, alltså läkemedel som skapats ur biologiskt material, som mänsklig vävnad eller blodplasma. De biologiska läkemedlen är mycket mer komplexa och mindre rena än vanliga läkemedel, och kan därför inte kopieras ner på molekyl-nivå, som man gör med generika.

- De första patenten började löpa ut där i mitten av 2000-talet, och det aktualiserade frågan om biosimilars. Det är inte helt klart hur de kommer att hanteras. Där kommer det säkert att vara en hel del frågeställningar och diskussioner, säger advokat Niklas Eskilsson.

HITTILLS HAR LÄKEMEDELSVERKET i Sverige inte ansett att man kan byta ut biologiska läkemedel mot biosimilars. Men det kan komma att ändras. Regeringen gav nyligen i uppdrag till Läkemedelsverket och TLV att se över om man trots allt ska kunna byta ut även biologiska läkemedel.

- Biologiska läkemedel är ofta ganska dyra, och nu har man sagt att man ska se om det går att hitta någon form av utbyte. Vad vi ser i Sverige just nu är en extrem kostnadsfokusering, fastslår Helén Waxberg, som betonar att det är viktigt att patientsäkerhetsaspekterna vid utbyte av läkemedel inte glöms bort. ■

Medicinsk rätt – ett litet ämne med stora frågor

Medicinsk rätt är ett litet och ganska okänt rättsområde i Sverige. Men nu får Uppsala universitet 6,6 miljoner kronor för att bygga ut forskningen på området. Och kompetensen är efterfrågad, säger Elisabeth Rynning, landets enda professor i ämnet.

Elisabeth Rynning vid juridiska fakulteten vid Uppsala universitet är professor i medicinsk rätt. Hon har bland annat forskat på patienters och försökspersoners rättsliga ställning, liksom regleringen av ny teknik inom hälso- och sjukvård och biomedicinsk forskning, i såväl svensk som internationell rätt. Elisabeth Rynning har särskilt inriktat sig på skyddet för enskildas självbestämmande och integritet i förhållande till andra berättigade intressen. Men den medicinska rätten behandlar också frågor om IT-användningen i vården, innebörden av god vård i ett mångkulturellt samhälle, vård och forskning i det gränslösa Europa, samt regleringen av läkemedel och medicintekniska produkter.

- I Sverige är medicinsk rätt fortfarande ett ungt och ganska okänt ämne. Men det berör ju många spännande frågor som behöver beforskas och belysas. Det är ett litet ämne, men frågorna är stora, säger Elisabeth Rynning.

Nu får Elisabeth Rynning och hennes kolleger möjlighet att sprida kunskaperna i medicinsk rätt ytterligare, när juridiska fakulteten tilldelas 6,6 miljoner kronor från Söderbergiska stiftelsen för att utveckla forskningsmiljön i medicinsk rätt. Kompetensen är efterfrågad ute i samhället, konstaterar Rynning, såväl inom lagstiftningsarbete och vid myndigheter som Läkemedelsverket och Socialstyrelsen, som inom den praktiska hälso- och sjukvården. Aktuellt på Elisabeth Rynnings område just nu är förslaget till ny biobankslag, i form av betänkandet "En ny biobankslag". Enligt Elisabeth Rynning kan den nya lagen komma att underlätta hanteringen av mänskligt material, inte minst genom att det blir administrativt enklare att samla in och lämna över material.

- Den biobankslag vi har är upplagd på ett sådant sätt att det blivit väldigt administrativt tungrovt att genomföra vissa typer av forskning, säger hon.

LIFE SCIENCES – KÄLLOR

Bojs, Karin: Möss och människor, Dagens Nyheter, 8/10 2007
EU-initiativ i korthet. Undersökning av konkurrensen i läkemedelsindustrin, på EU-kommissionens webbplats, <http://ec.europa.eu>
Hedbok, Petra: Sanofi Pasteur

MSD överklagar HPV-beslut, Läkemedelsvärlden, 8/10 2010.
Hedlund, Fredrik: Sverige ett av de bästa biotechländerna, Läkemedelsvärlden, 26/8 2010
Lidgard, Hans Henrik: AstraZeneca-domen – ett tuftt besked för originaltillverkare av läkemedel,

på Konkurrensverkets webbplats, www.kkv.se
Nilsson, Inger: Nya räder hos läkemedelsbolag, Läkemedelsvärlden, 6/12 2010
Apotekets webbplats, www.apoteket.se
Läkemedelsindustriföreningens

webbplats, www.lif.se
Läkemedelsverkets webbplats, www.mpa.se
Patent- och registreringsverkets webbplats, www.prv.se
Tandvårds- och läkemedelsför-månsverkets webbplats, www.tlv.se

MEDICINSK-JURIDISKA UTREDNINGAR

Erfarenhet av och intresse för handläggningen av medicinska utredningar i exempelvis

- försäkringsfrågor
- tvister med den allmänna försäkringskassan
- patientförsäkringsärenden
- flyktningärenden

Dr. Bo Kuritzén Leg läkare
Specialist i internmedicin

Besöksadress: Birger Jarlgatan 44.
Postadress: Box 3418, 103 68 Stockholm.
Telefon: 08-611 79 60. Telefax: 08-611 30 41.
E-mail: bo@kuritzen.se Internet: <http://www.kuritzen.se>

EXKLUSIV LEVERANTÖR AV SVENSK FÖRFATTNINGS- SAMLING

Thomson Reuters har i mer än ett decennium haft förtroendet att publicera SFS, vilket är ett officiellt uppdrag av staten.

Sedan 2010 är vi dessutom **den enda leverantören på marknaden.**

Beställ årets upplaga på thomsonreuters.se/sfs

NY
UPPLAGA

THOMSON REUTERS

"Jag vill ge en tydlig bild av gällande lagstiftning.* Med kommentaren håller du dig uppdaterad med de senaste lagändringarna och ny praxis."

Gunnel Lindberg, Karnovförfattare Processrätt

KARNOV 2010/11 – Ny upplaga ute nu!

I Karnov bokverk samlar vi all information som du som jurist behöver. På så sätt kan du vara säker på att vara uppdaterad med nya lagändringar och ny praxis.

Karnov finns även online.

* Den 1 juli 2010 gjordes betydande ändringar i lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare beträffande utredning av brott där barn under 15 år är misstänkta. Ändringarna innebär bl.a. en tydligare reglering av förfarandet vid en sådan utredning, möjligheten att få juridiskt biträde och vilka tvångsmedel som får användas.

thomsonreuters.se/karnovbok

THOMSON REUTERS

Hundrafemtio år av hjärta och smärta.

150 ÅR 2011

Hela Stockholm förskräcktes av det hemska dådet och femtusen personer såg så småningom honom halshuggas. Det blev den sista offentliga avrättningen i Stockholm.

Samma år utkom den allra första upplagan av Sveriges Rikes Lag. Vi vet inte om den användes i rättegången mot den blodtörstige rekryten.

PÅ PÅSKDAGEN ÅR 1861 knivmördade gardisten Pehr Victor Göthe butiksmamsellen Anna Sofia Forssberg i hennes lägenhet ovanför en parfymbod på Hornsgatan.

Däremot att den har varit oumbärlig för generationer av svenska jurister sedan dess. Och den fortsätter vara det än idag, ett och ett halvt sekel senare, mitt i digitalåldern.

Nu mera handlar juristens arbete kanske inte om liv och död på ett lika direkt sätt. Men människors välfärd ligger i vågskålen, och ofta människor i svåra situationer. Då är Sveriges Rikes Lag ett tryggt – och älskat – stöd.

Nu kommer 2011 års upplaga av Sveriges Rikes Lag, med Johan Munck som ny utgivare. Dessutom är den utökad med 227 sidor lagom till hundrafemtioårsjubileet.

Ännu mer att älska, alltså.

För beställning besök www.nj.se eller närmaste bokhandel.

Främst
för de
främsta.

Sveriges kunnigaste jurister har en sak gemensamt. Vi står bakom dem med förstklassig litteratur, programvara, utbildning och internetjänster. Norstedts Juridik – **främst för de främsta.**

Norstedts Juridik
ett Wolters Kluwer-företag

Advokater ersätts inte alltid för resa och tidsspillan

Innebär den nya lagstiftningen att advokater som inte har sin verksamhet på domstolsorten betas möjligheten att få betalt för sina kostnader, såsom resor och tidsspillan? Det frågar sig advokaten Hans Ahlstedt.

I de senaste två numren av Advokaten har redovisats två avgöranden där ersättning inte har utgått för resa och/eller tidsspillan. I nummer 8 anges Göta hovrätts mål B 1086-10, och i nummer 9 Svea hovrätts mål, Ö 9005-10.

Bakgrunden till tillämpningen är följande: I början på året 2010 infördes nya regler för rättshjälpsbiträden, målsägandebiträden, offentliga biträden och offentliga försvarare. Det övergripande syftet var att förbättra för den enskilde att själv få välja sin advokat, se vidare: Prop. 2008/09:232.

Lagtexten, som infördes i olika lagar, innehåller följande (här 21 kap. 10 §, 4 st. RB):

”Ersättningen till offentlig försvarare får endast om det finns särskilda skäl avse de merkostnader för tidsspillan och utlägg som har uppstått på grund av att försvararen har sin verksamhet långt ifrån den ort där domstolen är belägen. På begäran av den misstänkte eller den föreslagna offentlige försvararen ska förhandsbesked lämnas i frågan om sådana merkostnader omfattas av rätten till ersättning.”

DET FINNS SKÄL att notera att lagtexten anger: ”långt från den ort där domstolen är belägen”. Sett från ett backspegelperspektiv är utformningen olyckligt missvisande och kan därför leda till en rättstillämpning som blir rättsosäker; såväl för den enskilde (som får stå för merkostnaderna) som för den anlitade advokaten (som riskerar att inte få betalt för sina kostnader).

Skrivningen kan nämligen felaktigt leda till tanken att lagen ger ett stöd för att inte förordna en advokat i allmänna mål där denne i och för sig är verksam inom domsagan, men inte på just den ort där domstolen är belägen.

DET LÄMPLIGA/OLÄMPLIGA I att lagstifta genom kommentarer till lagen kan alltid diskuteras, men vi hamnar definitivt fel om ett sådant agerande innebär oklara eller vilseledande lagtexter.

Frågan måste ställas: Innebär den nya lagstiftningen att advokater som inte har sin verksamhet på domstolsorten betas möjligheten att få betalt för sina kostnader, såsom resor och tidsspillan?

Frågan får sitt svar, endast genom förarbeten, där det i propositionen, s. 31, näst sista stycket, framgår följande: ”Frågan om försvararen kan anses ha sin verksamhet långt ifrån den ort där domstolen är belägen bör bedömas på samma sätt som frågan om förordnande av den misstänktes förslag medför avsevärt ökade kostnader enligt nuvarande ordning (det vill säga före 2010).”

- ”Ett avstånd på 5-10 mil i tätbebyggda områden och 20 mil i mindre tätbebyggda områden mellan den domstol som förordnar offentlig försvarare och advokatens verksamhetsort kan tjäna som ett riktmärke för vad som kan anses utgöra verksamhet långt ifrån domstolen.”
- ”Vidare bör ett förordnande av en advokat inom den egna domkretsen inte anses utgöra ett distansförordnande.”

Svea hovrätts avgörande i mål Ö 9005-10 skedde efter överklagande från Justitiekanslern(!).

HOVRÄTTEN DELAR tingsrättens bedömning att NN har sin verksamhet långt ifrån Falun. Ersättning för merkostnader kräver därför särskilda skäl. Av förarbetena till 21 kap. 10 § fjärde stycket rättegångsbalken framgår att särskilda skäl framförallt kan anses föreligga där merkostnader för tidsspillan och utlägg visserligen uppkommer, men där omständigheter i övrigt medför att kostnaderna för försvaret inte blir avsevärt högre än för en försvarare på närmare avstånd, till exempel därför att den avlagset boende försvararen har särskilda kunskaper på området eller redan är väl insatt i ärendet (se prop. 2008/09:232, s. 31). Det aktuella målet är av förhållandevis enkel beskaffenhet och kräver inga särskilda kunskaper, oavsett om påföljdsfrågan är komplicerad eller inte. Att NN tidigare företrätt Erik F i ett nyligen avgjort mål och har verksamhet på dennes bostadsort är inte heller tillräckliga omständigheter för att utgöra särskilda skäl. Tingsrättens förhandsbesked ska därför ändras.

Avslutningsvis noterar jag, vid sidan av att advokat NN bland annat tidigare företrätt klienten, att distansen mellan Falun och Karlskoga, enligt Google maps uppgår till 19,8 mil. ■

Hans Ahlstedt, advokat

Historisk reform om domare

Den nya lagen om utnämning av ordinarie domare stärker domstolarnas och domarnas oberoende ställning. Denna historiska reform innebär att alla ordinarie domartjänster ska kunna sökas av dem som är intresserade. Det skriver Alliansens riksdagsledamöter i justitieutskottet.

I en rättsstat som Sverige är uppdraget att vara domare centralt. Domstolarna är en garant för medborgarnas grundlagsfästa rättigheter och sörjer för att rättsstatens principer upprätthålls också i motvind. Utan effektiva domstolar, med de bästa självständiga juristerna, balanserar rättsstaten på en slak lina. Riksdagen har på regeringens förslag nyligen ytterligare förstärkt domstolsväsendets roll i demokratin.

IDOMSTOLAR UPPTÄDER även åklagare och försvarsadvokater, och om de är kunnigare än rättens ordförande, det vill säga domaren, blir det problem eftersom det är just domarna som ska vara skickligast och vara bäst på att tillämpa våra lagar. I dag tar det inte alltför sällan lång tid att hitta ersättare till de domare som slutar med ålderns rätt. Vi vet att mer än var femte domare kan komma att gå i pension inom en femårsperiod. Domstolsverket genomför därför en särskild utredning för att lösa generationsskiftet. Vi vet dock att domstolarnas ställning i demokratin är viktigt för personer som vill välja att bli domare.

Det är således en avgörande betydelse för domstolarnas oberoende

att domarnas integritet och självständighet i rättsprocessen garanteras. Domaren måste vara självständig från dem som har politisk och ekonomisk makt och ha lagen som sitt enda rättesnöre. Att utnämningssörförandet av domare sker på ett sådant sätt att deras självständighet garanteras är därför av yttersta vikt.

Under lång tid har de högsta domarna utnämnts av regeringen utan ett öppet ansökningsförfarande. Bristen på öppenhet och insyn i det nuvarande förfarandet kan väcka visst tvivel kring domarnas oberoende i förhållande till regeringen. Dessutom är det ur demokratisynpunkt problematiskt.

Den nya lagen om utnämning av ordinarie domare stärker domstolarnas och domarnas oberoende ställning. Utnämningen av domare i en modern demokrati ska ske på basis av förtjänst och skicklighet. Och det krävs att domarna kan möta de högt ställda kraven på kvalitet och effektivitet i dömandet. Utnämningssörförandet bör vidare säkerställa en rekrytering som präglas av bredd och hög kvalitet samt ta till vara det förändringsarbete som genomförts för att förbättra domarekryteringen. Det är viktigt att domstolarna även i framtiden kan rekrytera domare som

tillhör de skickligaste och för yrket mest lämpade juristerna i landet.

EN VÄL FUNGERANDE rekryterings- och urvalsprocess är också av största vikt för att upprätthålla tilltron till rättsväsendet. Alla medborgare och sökande måste ha förtroende för rekryterings- och urvalsprocessen.

Denna historiska reform innebär att alla ordinarie domartjänster ska kunna sökas av dem som är intresserade. Med den nya lagen blir utnämningssörförandet helt öppet. Alla domaranställningar - såväl ledamöter i Högsta domstolen som en rådmann i en av landets tingsrätter - ska annonseras ut och de som är intresserade ska få lämna in en skriftlig ansökan.

Detta är viktigt principiellt, men också en sätt att öka förutsättningar att få fler intresserade av en framtida yrkeskarriär med domaryrket som uppdrag. ■

Johan Pehrson (FP), Örebro län, **Krister Hammarbergh (M)**, Norrbottens län, **Johan Linander (C)**, vice ordförande i justitieutskottet, Skåne, **Caroline Szyber (KD)**, Stockholms stad. Samtliga är riksdagsledamöter i justitieutskottet.

JURIDISKA ÖVERSÄTTNINGAR

svenska till engelska
DAVID KENDALL
MSc, auktoriserad translator
Telefon: 08/550 880 01
E-post: david.kendall@anglia.se

engelska till svenska
JAN RUNESTEN
jur. kand, auktoriserad translator
Telefon: 08/560 359 17
E-post: jan.runesten@anglia.se

www.anglia.se

ANGLIA AB

Lagerbolag
endast
1 995 kr!

När det är viktigt med en snabb start...

Bolagspartner erbjuder startklara lagerbolag för endast 1995 kr. I detta pris ingår följande:

- ✓ Blixtsnabb hantering, alla handlingar inom 2 timmar
- ✓ Digital signering världen över
- ✓ Förenklat beställningsförfarande
- ✓ Ärendeuppföljning online

Moms och Bolagsverkets avgifter tillkommer

Besök oss på ➔

www.bolagspartner.se

Tel: 046-2884560

Kleos. Ett advokatsystem värt namnet.

Kleos är antik grekiska för "ära" eller "renommé". Det är också namnet på Sveriges modernaste advokatsystem. Ett anpassat specialverktyg på internet, skapat av advokater, för advokater.

Kleos förenklar din vardag. Ta tidregistreringen, till exempel. Integrerad i ärendehantering. Olika taxor för olika tjänster. Starta stoppuret eller registrera manuellt. Kleos vet att tid är pengar. Precis som du.

TRE ADVOKATER OCH DELÄGARE I THEBE GRÄLAR OM BYRÅNS FAKTURERINGS-
UNDERLAG, CA 600 F KR. HÄNDER INTE MED KLEOS.

Läs mer på www.nj.se eller ring
08-598 92 80 för mer information.
Norstedts Juridik – främst för de främsta.

Norstedts Juridik
ett Wolters Kluwer-företag

Juridiska översättningar hos Semantix

- Personlig kontakt och snabba svar.
- Översättare med fackkunskap inom juridik.
- Över 40 år i branschen.
- Möjlighet till stämplat av notarius publicus.

Varsågod, vi bifogar en linjal med kalender för 2011 med det här numret av Advokaten.

juridik@semantix.se | 0774-40 05 50 | www.semantix.se

Förvånad?

Jo, vi snabbavvecklar faktiskt riktigt stora företag också

Om du vill ha hjälp att snabbavveckla bolag är det klokt att vända sig till en samarbetspartner med finansiell styrka och gedigen kunskap. Genom åren har vi snabbavvecklat tusentals bolag och i samband med det framgångsrikt hanterat många större affärer.

Så bli inte förvånad om du blir rekommenderad att kontakta oss när det gäller snabbavveckling av bolag.

- » Lagerbolag (Startplattan)
- » Snabbavveckling (Slutplattan)
- » Aktiebolagsändringar

För mer info besök www.stiftarna.com

BOLAGSSTIFTARNA

BOLAGSSTIFTARNA AB KUNGSTORGET 2 BOX 12086 402 41 GÖTEBORG TEL 031-704 10 50 FAX 031-14 84 10

MÅNADENS ADVOKAT Mark Stephens

”Varje rättvisegaranti har överträtts”

Mark Stephens i London är en av advokaterna för Wikileaks-grundaren Julian Assange, som har begärts överlämnad från Storbritannien till Sverige där han misstänks för bland annat våldtäkt.

Vad har du reagerat på i de svenska myndigheternas hantering av ärendet?

– Jag har slagits av hur varje rättvisegaranti i processen som vi är vana vid i Storbritannien fullkomligt har överträtts, i ett system som inte tycks skydda dessa intressen och inte har skyddat dem i det här fallet.

Vad har du för grund för det omdömet?

– I Storbritannien fordras det att en person som söks för förhör blir upplyst om arten av anklagelserna och de bevis som finns mot honom på ett språk han förstår. Åklagaren har inte låtit Julian Assange ta del av den informationen, och jag anser att det är ett fundamentalt brott mot Europakonventionen. Det är definitivt ett brott mot alla regler till skydd för en rättvis rättegång i Storbritannien, och jag tycker att det är häpnadsväckande att ingen i Sverige anser att det är på något sätt besynnerligt.

Beror problemen i det här fallet på att olika rättssystem kolliderar?

”Jag hade aldrig väntat mig en erfarenhet av det här slaget.”

– Jag tror att det snarare beror på att olika genuspolitik kolliderar, eller på olika lagtolkningar. Åklagarmyndigheten har tagit till oproportionerliga åtgärder. Julian Assange har erbjudit sig att bli förhörd, på plats i Sverige och senare i Scotland Yards internationella förhörssrum. Jag tror att det hade varit bättre för alla inblandade om åklagaren hade antagit erbjudandet. Som jag tolkar svensk lag hindrar ingenting det.

Så du skulle endast ha tagit till en europeisk arresteringsorder som en sista åtgärd?

– Jag tror inte att det hade behövts alls. Det rätta sättet är att gå den frivilliga vägen, och om det inte går, finns det en internationell procedur för att genomföra förhöret, EU:s konvention om ömsesidig juridisk rättslig hjälp som jag hänvisar till i argumentations-skissen till rätten. Det är mycket underligt att åklagarmyndigheten tar till den mest ingripande åtgärden. I engelska ögon verkar detta extremt underligt.

Det förekommer flera ovanliga inslag i det här ärendet, till exempel att förundersökningen återupptogs.

– Det är mer än ovanligt! Den första åklagaren bekräftade Julian Assanges identitet för pressen, i strid med svensk lag. Därefter avfärdades våldtäktsmiss-tankarna, men sedan återupptogs utredningen. Allt detta är högst anmärkningsvärt ur engelsk synvinkel. I de länder jag känner till krävs det avgörande ny bevisning för att återuppta en nedlagd brottsutredning.

Hur ska man kunna diskutera de materiella frågorna i fallet, när anklagelserna inte är offentliga?

– Vissa dokument har blivit offentliga! Tidningen The Guardian och nyhetsprogrammet ITV News har båda åkt till Sverige och fått kopior, på svenska, av utredningen. Frågan är: Varför offentliggjordes materialet, och vem gjorde det?

Vad har du för uppfattning om svenska advokater och jurister?

– Jag har mycket hög aktning för det svenska rättssystemet i allmänhet och har alltid haft en mycket hög uppfattning om svenska jurister. Jag arbetar regelbundet med svenska jurister och advokatbyråer och jag har undervisat i juridik i Sverige, så jag har starka och goda förbindelser med landet – och hade aldrig väntat mig en erfarenhet av det här slaget.

MA

Hälsa är framgång.

Så vad sägs om en ovanligt
prisvärd försäkringslösning?

Nu har vi tagit fram en väldigt fördelaktig försäkringslösning för dig som är medlem i Advokatsamfundet. Det handlar om Länsförsäkringars avbrottsförsäkring, gruppsjukvårdsförsäkring och rehabiliteringsförsäkring till ett oslagbart pris – som du bara kan få genom oss på Willis.

Sjukvårdsförsäkringen kan till skillnad från de andra köpas separat. Men det i särklass bästa priset får du om du köper alla tre tillsammans.

Gå in på advokatsamfundet.se eller ring oss på Willis advokatservice på 08-546 359 60 så får du veta mer.

GRÄNSPOLIS-
AVDELNINGEN

Gränspolis i Stockholms län ansvarar bland annat för ordning, säkerhet och gränskontroll vid Arlanda flygplats, Sveriges största yttre gräns, där 19 miljoner människor passerar varje år. Gränspolisavdelningen ansvarar också för inre utlänningskontroll och brott mot utlänningslagen i Stockholms län samt människohandel för andra ändamål än sexuella. Dessutom ska avdelningen verkställa avvisningar och utvisningar i ärenden som överlämnats från Migrationsverket till polisen.

I Carolina Björnsdotter Paasikivis roll ingår bland annat att vara kommenderingschef för olika insatser, exempelvis vid större allmänna sammankomster och statsbesök.

HILDARY Månadsmöte december

Ledarskapsutbildning gav ny karriär

–Min drivkraft är att skydda, hjälpa och ställa till rätta. Och just det är polisens uppgift.

Det sa polisintendenten Carolina Björnsdotter Paasikivi, som talade vid december månads Hildarylunch på Norrmalms polisstation i Stockholm.

Carolina Björnsdotter Paasikivi är jurist med en bakgrund från Kammarrätten i Stockholm, men arbetar nu som biträdande chef på gränspolisavdelningen i Polismyndigheten i Stockholms län. Hon berättade vid lunchen om resan från Utlänningsnämnden och kammarrätten till dagens operativa roll, som hon trivs utmärkt med.

Från början tänkte sig Carolina Björnsdotter Paasikivi att bli advokat. För att få en inblick i polisens verksamhet arbetade hon extra som utredare hos polisen under studietiden, och kom på tanken att istället söka den po-

lischefsutbildning som fanns. Men utbildningen lades ned och Björnsdotter Paasikivi gick istället via tingsmeritering till Utlänningsnämnden och senare till Migrationsöverdomstolen vid Kammarrätten i Stockholm.

NÄR DET SKAPADES en utbildning för blivande högre chefer i polismyndigheten tog Carolina Björnsdotter Paasikivi chansen att byta bana. Under fem månader varvade hon intensiv utbildning i internatform med att följa Uppsalas länspolismästare Erik Steen i spåren i hans arbete.

– Det var en fantastisk utbildning. Polisen har verkligen fått fart på sin ledarskapsutbildning, sa Björnsdotter Paasikivi, och fortsatte:

– Får ni någon gång chansen att gå en chefsutbildning där man får följa en chef med operativt ansvar, så ta den. Man lär sig otroligt mycket, både genom att ta efter och genom de däl-

”Man kommer långt med att ställa frågor och vara nyfiken.”

ga exemplen, sa Carolina Björnsdotter Paasikivi.

EFTER UTBILDNINGEN erbjöds hon tjänsten som biträdande chef på gränspolisavdelningen i Polismyndigheten i Stockholms län. Avdelningen har ungefär 450 anställda, många av dem högt kvalificerade specialister, och de flesta utbildade på Polishögskolan. Carolina Björnsdotter Paasikivi har en annan bakgrund. För att få medarbetarnas respekt är det absolut nödvändigt att känna till polisernas arbetssituation, underströk Björnsdotter Paasikivi.

– Jag måste försöka se så mycket som möjligt hur arbetsmiljön ser ut. Men man kommer långt med att ställa frågor och vara nyfiken, och dessutom bidra med sin kunskap. Organisationen är så kunnig och professionell att man vågar släppa in personer med annan kunskap, sa Carolina Björnsdotter Paasikivi.

UB

Straffrättsexpert till Högsta domstolen

Regeringen har utnämnt hovrättslagmannen Martin Borgeke till justitieråd.

Martin Borgeke är sedan 1998 hovrättslagman i Hovrätten över Skåne och Blekinge. Han har tidigare deltagit i flera statliga utredningar, främst på straffrättens område, som bland annat särskild utredare och kommittéordförande. Martin Borgeke tillträder som justitieråd den 1 februari 2011.

Advokat blev hedersdoktor

Advokat Finn Madsen vid Advokatfirman Vinge i Malmö har utsetts till hedersdoktor vid Lunds universitets juridiska fakultet. Madsen har

Finn Madsen

som författare bidragit till den snabba och intressanta expansionen av den internationella skiljemannarätten. Han har också aktivt arrangerat och deltagit i förhandlingsspel och själv ansvarat för och hållit i undervisning på främst fördjupningsnivå inom juristutbildningen i Lund. I motiveringen står att: "hans insatser har varit uppskattade och efterfrågade. Detsamma gäller all den hjälp som han har gett till studenter som arbetat med sina examensarbeten inom främst processrätt, särskilt skiljemannarätten."

Utlandsdagarna möter våren i Rom

Utlandsavdelningen inbjuder alla advokater oavsett avdelningstillhörighet att delta i 2011 års Utlandsdagarna. Utlandsdagarna erbjuder som vanligt utbildning, detta år bland annat föredrag om Rom I- och II-fördragen, med professorerna Pietro Franzina och Virigina Zambrano. Tillfälle bjuds också för samvaro.

Utlandsdagarna 2011 äger rum 25-27 mars 2011 i Rom.

Läs mer på www.advokatsamfundet.se/utlands-dagar2011 efter inloggning.

Uppsalastudenter söker förebilder

Uppsalajuristernas Alumni-stiftelse driver sedan flera år ett mentorskapsprojekt för studenter vid Juridicum i Uppsala. Till Mentorskapsprojektet 2010 sammanfördes cirka 80 mentor-adeptpar. Varje år önskar runt 130 studenter delta i mentorprojektet, och inför 2011 hoppas alumnistiftelsen därför kunna attrahera ännu fler mentorer. Stiftelsen söker mentorer inom alla yrkeskategorier och det finns inget krav på att man ska ha studerat vid Uppsala universitet.

Mer information och anmälan på Uppsalajuristernas Alumnistiftelses webbplats, www.upsalajuristernas-alumnistiftelse.se.

Cecilia Nordenfelt ny chefs-JO

JO Cecilia Nordenfelt efterträdde den 1 januari 2011 Mats Melin som chefsjustitieombudsman. Nordenfelt är sedan 2004 en av riksdagens fyra ombudsmän, med ansvar för bland annat försvaret, kriminalvården och socialförsäkringarna.

Mats Melin tillträdde samtidigt som ordförande i Högsta förvaltningsdomstolen, tidigare Regeringsrätten.

Julmingel på Advokatsamfundet

Ett stort antal advokater och biträdande jurister samlades den 9 december i Advokatsamfundets hus i Stockholm för julcocktail på inbjudan av Advokatsamfundet, Stockholmsavdelningen och Advokat i framtiden.

Rudbeckmedaljen till Storhilda

Storhildan Maarit Jänträ-Jareborg, professor i internationell privaträtt och processrätt, belönas av Uppsala universitet med Rudbeckmedaljen.

Maarit Jänträ-Jareborg har enligt motiveringen "på ett banbrytande sätt skapat förutsättningar för en utvidgning av rättsvetenskapen i allmänhet och den svenska internationella privaträtten i synnerhet, såväl geografiskt som disciplinärt. Hennes insatser har starkt bidragit till att den internatio-

nella familjerättsforskningen vid Uppsala universitet dels tagit en framträdande plats på den internationella arenan, dels fått en markant tvärvetenskaplig prägel."

Uppsala universitets Rudbeckmedalj instiftades 2002 med anledning av 300-årsminnet av Olof Rudbeck den äldres död. Den delas ut "för utomordentligt framstående insatser inom vetenskapen och förlänas i första hand för sådana förtjänster eller resultat vunna vid Uppsala universitet".

Maarit Jänträ-Jareborg

Vi är din länk mellan idé och registrering

Totte Dahlin Jurist 060-16 81 53	Anders Larsson Jurist 060-16 81 51	Fredrik Lovén Jurist 060-16 81 52

Bolagsrätt
BOLAGSRÄTT SUNDSVALL AB
Box 270 Varvsgränd 8 851 04 Sundsvall Tfn 060-16 81 50
Email info@bolagsratt.se Webbplats www.bolagsratt.se

JP RÄTTSFALLSNET

Nu med allt inom Skatteområdet!

All Skatterätt
Komplett databas
Alltid uppdaterad
Googlesökning

Missa aldrig mer en dom!

Kontakta oss och få information om hur JP Skattenet kan hjälpa dig redan idag:

Kim Lundgren
kim.lundgren@jpinfonet.se
Johan Tärnstedt
johan.tarnstedt@jpinfonet.se

Med JP Skattenet får du tillgång till en komplett bevakning av samtliga domar inom skatterätten. Varje dag får du en bevakning av nya domar i JP Skattenet genom ett nyhetsbrev.

JP Skattenet innehåller även två nischade tjänster, JP Momsnet och JP Punktskattenet för dig som är specialicerad på dessa områden.

Allt material i databasen är fullt sökbart med Google som sökmotor vilket innebär att du bland annat kan hitta:

- Domar inom ett visst geografiskt område
- Avgöranden som rör en myndighet eller ett företag
- Avgöranden avseende en angiven skattetyyp

JP Skattenet är dessutom ett utmärkt verktyg för att få fram information om återbetalning, skönstaxering och anstånd med betalning.

LÄSTIPS

Titel: Åtgärder mot penningtvätt m.m.: en praktisk vägledning och kommentar
Författare: Thomas Grahn m.fl.

Förlag: Norstedts juridik
Våren 2009 infördes nya svenska EU-anpassade

regler om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Förändringar i förhållande till tidigare penningtvättslagstiftning är betydande och kretsen av verksamhetsutövare som omfattas av regelverket har utvidgats.

Boken är en praktisk vägledning men ger också en traditionell lagkommentar till penningtvättslagstiftningen. Förutom en bred introduktion till ämnesområdet innehåller den bl.a. en genomgång av principerna om ett riskbaserat förhållningssätt och kundkännedom och frågor rörande utredning och lagföring av penningtvättsbrott.

Titel: Brotten mot person och förmögenhetsbrotten

Författare: Nils Jareborg, Sandra Friberg

Förlag: Iustus

Boken ger en framställning av brotten i Brottsbalken kap. 3-12, det vill säga

brotten mot person (BrB kap. 3-7) och förmögenhetsbrotten (BrB kap. 8-12). Stort utrymme ägnas åt förmögenhetsbrotten vilka ofta anses svårtillgängliga till

sin uppbyggnad. Boken utgör den tredje delen i serien Svensk straffrätt, där tidigare Kriminalrättens grunder (del 1) getts ut. Den är i första hand avsedd som lärobok i den akademiska undervisningen men även som handbok för praktiskt verksamma jurister.

AVHANDLING

Kränkningersättning: skadestånd för kränkning genom brott av Sandra Friberg

Avhandlingen som är den första svenska monografin om kränkningersättning, diskuterar hur ersättning bör bestämmas och hur man ska kunna jämföra olika slags kränkningar.

Vad är egentligen en kränkning, hur ska man kunna gradera olika slags kränkningar och vid vilka brott kan den brottsdrabbade ha rätt till skadestånd?

Enligt skadeståndslagen utgår kränkningersättning vid vissa typer av allvarliga brott, för den störning av offrets integritet som brottet medför. Det är dock ibland oklart vid vilka brott någon kan sägas bli kränkt. Här presenteras en utförlig beskrivning av de brott som kan och bör kunna ge rätt till skadestånd och hur kränkningersättningen bör bedömas.

Avhandlingen innehåller även resonemang kring hur kränkningersättningen förhåller sig till ideellt skadestånd för personskada och andra typer av kränkningar samt en redogörelse för möjligheterna att istället få ersättning från sin hemförsäkring eller från Brottsoffermyndigheten.

HANDBOK

Europadomstolen har publicerat en omfattande vägledning för advokater, A Practical guide on admissibility criteria. I handboken förklaras i detalj kriterierna för att domstolen ska kunna behandla ett klagomål, särskilt de nya kriterierna enligt protokoll nr 14 (ändringsprotokoll som trädde i kraft i juni 2010). På det här sättet hoppas man kunna minska tillströmningen av mål till domstolen. Domstolen har nu cirka 130 000 mål som väntar på behandling och i allmänhet avvisas 95 procent av målen på grund av att de inte uppfyller kraven för att domstolen ska kunna behandla dem. Handboken går att ladda ned från Europadomstolens hemsida www.echr.coe.int.

SVERIGES STATSKALENDER LÄGGS NED

Statskalendrar har getts ut årligen i Sverige sedan 1738 under olika namn. Sedan 1813 har den hetat Sveriges statskalender. Efterfrågan på de tryckta kalendrarna har minskat kraftigt sedan mitten av 1990-talet och en fortsatt utgivning har förutsatt ekonomiskt stöd. Eftersom regeringen sagt nej till bidrag upphör utgivningen nu efter 2010 års utgåva.

Kontakta Juridiska biblioteket

Bitte Wölkert, bibliotekarie

Telefon: 08-459 0320

E-post: biblioteket@advokatsamfundet.se

NY LITTERATUR I URVAL

Tryckår: 2010 om inte annat anges.

Adlercreutz, Axel: Labour law in Sweden/Axel Adlercreutz & Birgitta Nyström (Alphen aan den Rijn: Wolters Kluwer. 262 s.)

Birds, John: Birds' modern insurance law (8. ed. London: Sweet & Maxwell. 445 s.)

Dahlsjö, Anders: Expropriationslagen: en kommentar/Anders Dahlsjö, Magnus Hermansson, Eije Sjödin (3. uppl. Norstedts juridik. 477 s. Norstedts gula bibliotek)

Dansk privatret: en lærebog/af Paul Krüger Andersen m.fl. (16. udg. København: Jurist-og Økonomforbundet. 908 s.)

Domeij, Bengt: Patentavtalsrätt: licenser, överlåtelse och samägande av patent (2. uppl. Norstedts juridik. 477 s.)

Frände, Dan: Straffbelagt betende (Helsingfors: Juridiska fakulteten, Helsingfors universitet. 161 s. Forum iuris)

Hedberg, Stig: Besiktningsjuridik: entreprenadjuridiska frågor i anslutning till entreprenadbesiktning (Stockholm: Svensk byggtjänst. 156 s.)

Hellners, Trygve: Förvaltningslagen: med kommentarer/Trygve Hellners, Bo Malmqvist (3. uppl. Norstedts juridik. 442 s.)

Höglund, Mats: Handelsbolag: bolagsbildning, vinstfördelning, kapitalvinstbeskattning, justerat anskaffningsutgift, byte av företagsform, reserveringsmöjligheter (3. uppl. Göteborg: Tholin & Larsson. 252 s.)

Incoterms 2010: ICC:s regler för tolkning av nationella och internationella handelsstermer: i kraft från 1 januari 2011 (Stockholm: Internationella handelskammarens svenska

nationalkommitté. 247 s.)

Jarlbro, Gunilla: Vad jurister behöver veta om medier (Studentlitteratur. 120 s.)

Johnsson, Lars-Åke: Den nya patientsäkerhetslagen och patientens rättigheter: handbok för ombud och vårdpersonal (Thomson Reuters. 255 s.)

Kalbro, Thomas: Markexploatering/Thomas Kalbro och Eidar Lindgren (4. uppl. Norstedts juridik. 200 s.)

Lindskog, Stefan: Lagen om handelsbolag och enkla bolag (2. uppl. Norstedts juridik. 980 s. Norstedts gula bibliotek)

Lundqvist, Ulf: Om prövningen av åtal för brott förövat av flera gärningsmän (Iustus. 199 s.)

Mathijsen, P. S. R. F.: A guide to European Union law: as amended by the Treaty of Lisbon (10. ed. London: Sweet & Maxwell. 651 s.)

Selskap, kontrakt, konkurs og rettskilder: festschrift til Mads Henry Andenæs 70 år/Gudmund Knudsen, Kristin Normann, Geir Woxholth, red. (Oslo : Gyldendal. 356 s.)

Skorup, Ulf: Hyreslagarna: i lydelsen 2011 / Ulf Skorup, Tomas Underskog (8. uppl. Stockholm: Dialogos. 296 s.)

Trafikkommentarer/Ewa Hagard Linander m.fl. (5. uppl. Norstedts juridik. 860 s.)

Wennberg, Suzanne: Försök till brott (2. uppl. Norstedts juridik. 352 s. Institutet för rättsvetenskaplig forskning; 125)

Läs mer

Hela litteraturlistan finns på Juridiska bibliotekets webbplats, www.juridiskabiblioteket.se

Juridikens grunder för advokat-sekreterare och assistenter

Fem eftermiddagar då du inhämtar nyttig kunskap under ledning av erfarna föreläsare samtidigt som du får tillfälle att träffa kollegor att byta erfarenheter med. Vi avslutar kursen med en gemensam middag.

Rolf Höök redogör för de vanligaste juridiska termerna och tillämpning av dessa vid affärstransaktioner. Genomgång av vanliga standardavtal vid köp och försäljning av varor och IT-tjänster. Något om ansvar, skadestånd och straff.

Wiweka Warnling-Nerep visar hur olika juridiska frågor kan besvaras, berör vissa etiska frågor och förklarar vad som allmänt sett gäller i relationen till "det allmänna", dvs. stat och kommun, om man är missnöjd med ett beslut.

Declan Mac Guinness ger tips och tillgång till praktiska verktyg för att undvika de vanligaste misstag som görs av svenskar när de kommunicerar på engelska i tal och skrift.

Christine Kirchberger ger en kort förklaring av grunderna till informationssökning som följs av en praktisk genomgång av olika juridiska databaser (InfoTorg, Zeteo, Karnov, EUR-Lex, m.fl.) och nyhetstjänster samt verktyg för omvärldsbevakning. Enkla tips för informationshantering och knowledge management ingår. Hon ger även en introduktion till hur sociala medier som bloggar, Facebook, Twitter och Wikipedia kan användas i advokatbyråer som informationskälla eller marknadsföringsinstrument.

Kursdagar:

8 mars, 15 mars, 29 mars, 5 april och 12 april kl 15.00-18.00

Kursavgift:

15 200 kr exkl moms, inkl kursmaterial, eftermiddagsfika och avslutningsmiddag.

Plats:

Fakultetskurser, Funckens gränd 1, Gamla stan, Stockholm

Fakultetskurser

Läs mer om våra utbildningar på www.fakultetskurser.se

Kontakt: 08 - 41 003 006, info@fakultetskurser.se

Postadress: Fakultetskurser, Box 2029, 103 11 STOCKHOLM

Besöksadress: Funckens gränd 1, Gamla stan, STOCKHOLM

Ekobrottsmyndigheten
Swedish Economic Crime Authority

Läs mer om oss på www.juridikjobb.se

Kriminalvården

Vi söker alltid duktiga medarbetare. Läs mer om oss på www.juridikjobb.se

Söker ni personal inom juridik?

+46 (8) 789 67 32
info@juridikjobb.se

NYA LEDAMÖTER DEN 3 DECEMBER 2010

Anna Beck-Friis **Arp**, Herslow & Holme HB Advokatbyrå, Malmö

Anders Endsjö, Juristdomänen Sverige AB, Stockholm

Emma Fredberg, Setterwalls Advokatbyrå AB, Göteborg

Björn Jarlvik, Växjö Advokatbyrå AB, Växjö

Charlotte Lells, Advokatfirman Delphi i Göteborg KB, Göteborg

Mikael Nelson, Time Advokatbyrå KB, Stockholm

Frida Olin, Linklaters Advokatbyrå AB, Stockholm

Jesper Schönbeck, Advokatfirman Vinge KB, Stockholm

Jamie Stanbury, Setterwalls Advokatbyrå AB, Stockholm

Malin Winbom, Advokatfirman Vinge KB, Stockholm

REGISTRERADE EU-ADVOKATER

Louise Ahlén, grekisk advokat, Gernandt & Danielsson Advokatbyrå KB, Stockholm

UTTRÄDDA LEDAMÖTER

Ove Johansson, Karlstad, 30 november 2010

Katarina Bjelkow Rössel, Stockholm, 1 december 2010

Karl Sandström, Stockholm, 12 november 2010

AVLIDNA LEDAMÖTER

Sixten Wegnelius, Nacka, 20 juli 2010

REMISSÄRENDEN

Förteckning över remissärenden, i vilka samfundet avgivit yttrande:

R-2010/0926 Departementspromemorian Hyra av lös sak (Ds 2010:24)

R-2010/1215 Revisorsnämndens promemorior: Förslag om ändringar i fråga om 1. revisionsverksamhetsbegreppet, 2. revisionsbolags innehav av värdepapper

R-2010/1237 Betänkandet Underhållsskyldighet i internationella situationer - Underhållsförordningen, 2007 års Haagkonvention och 2007 års Haagprotokoll (SOU 2010:59)

R-2010/1354 Betänkandet EU:s direktiv om sanktioner mot arbetsgivare (SOU 2010:63)

R-2010/1513 Promemorian Ändrade kapitaltäckningsregler (Ds 2010:40)

R-2010/1544 Justitiedepartementets skrivelse angående förordning om ändring i inskrivningsförordningen (2000:309) m.m.

R-2010/1636 Utkast till ändringar i Fars uttalande "Revisorns granskning av bolagsstyrningsrapporten", RevU16

R-2010/1637 Fars utkast till rekommendation RevR 709 om "Revisionsberättelsens standardutformning i aktiebolag" samt ett utkast till uttalande RevU 709 om "Kompletterande vägledning för revisionsberättelser

som avviker från standardutformningen"

R-2010/1740 Förslag till föreskrifter om ersättningsystem m.m.

LÄS MER

Läs remissvaren på www.advokat-samfundet.se. Klicka på "Advokatsamfundet tycker".

ADVOKAT
erbjuds kontors-
gemenskap i fina,
fräscha lokaler
centralt i Västerås.
Stort konferensrum.

Intresserad?

Ring adv. Ulf Handstedt
eller adv. Hans Greijer.
Tel. 021-83 12 00.

Kjessler & Nolby
Advokatbyrå

söker
advokat/jur kand
för byråsamarbete

Tel 031-80 63 20
www.kmnadvokat.se

Hogia
Advokatsystem

*En branschpassad
helhetslösning för byrån.*

www.hogia.se/advokat

**Juridik kräver exacta
översättningar**

EXACTA

ÖVERSÄTTNINGAR AB

Tel 08-22 00 44
info@exacta.nu

www.exacta.nu

TIDSKRIFTEN ADVOKATEN ges ut av Sveriges advokatsamfund **Postadress:** Box 273 21, 102 54 Stockholm **Besöksadress:** Laboratoriegatan 4, Stockholm **Tel** 08-459 03 00 (vxl) **Fax:** 08-662 30 19 **E-post:** advokaten@advokatsamfundet.se **Ansvarig utgivare:** Anne Ramberg, anne.ramberg@advokatsamfundet.se **Hemsida:** www.advokatsamfundet.se

Tom Knutson (TK),
chefredaktör, journalist
08-459 03 25
tom.knutson@advokatsamfundet.se

Ulrika Brandberg (UB),
journalist
08-459 03 07
ulrika.brandberg@advokatsamfundet.se

Magnus Andersson (MA),
journalist
08-459 03 03
magnus.andersson@advokatsamfundet.se

REDAKTIONSRÅD

Anne Ramberg, Tom Knutson, André Andersson, Mia Edwall Insulander, Richard Wikström, Ulrika Brandberg, Magnus Andersson.

ANNONSER

Lars Falk, Falk Media AB, 08-766 01 40, 070-686 35 35, larsfalk@falkmedia.eu

FORMGIVNING

Tidningsmakarna AB

KORREKTUR

Klara Ord Stockholm HB

TRYCK

Lenanders grafiska

ADRESSÄNDRING

Advokatsamfundets ledamöter och biträdan-

de jurister: registrator@advokatsamfundet.se
Prenumeranter: 08-459 03 10 alternativt prenumeration@advokatsamfundet.se

MANUS

Manusstopp nästa nummer: 15 februari. Sänds till Tom Knutson (e-post eller postadress denna sida). Åsikter och förslag som framförs i artiklar står helt för författarna eller de intervjuades räkning och behöver inte delas av Sveriges advokatsamfund. Redaktionen förbehåller sig rätten att stryka i längre inlägg. För ej beställda artiklar och bilder tar redaktionen inget ansvar. ADVOKATENS texter lagras elektroniskt. Delar av tidskriften publiceras även på internet.

Den som sänder material till tidskriften anses medge elektronisk publicering/lagring.

PRENUMERATION

Helår, 9 nr, 424 kr inkl. moms.
Studerande 106 kr inkl. moms.
© Sveriges advokatsamfund 2011

**SVERIGES
TIDSKRIFT**

Tidskriften ADVOKATEN är med i Sveriges Tidskrifter. Den TS-kontrollerade upplagan är 7 400 ex. ISSN 0281-3505

POSTTIDNING B

BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning återsändes försändelsen med den nya adressen på baksidan (ej adressidan) till Sveriges advokatsamfund, Box 27321, 10254 Stockholm

Zeteo. Från klarhet till klarhet.

Det är inte konstigt att Zeteo är Sveriges snabbast växande rättsdatabas. Ingen tillfällighet att samtliga landets tio största advokatbyråer använder tjänsten. Bakom Zeteo står nämligen Sveriges mest omfattande juridiska bibliotek: det från oss på Norstedts Juridik.

I det finns mängder av referenslitteratur som inget annat förlag kan erbjuda. Unika standardverk som med tiden blivit oundgängliga för svensk rättsskipning. Numera ingår de allra flesta av dem i Zeteo.

Tjänstens grundstruktur följer den välbekanta logiken i Sveriges Rikes Lag. Allt för att snabbt och säkert ge dig det glasklara beslutsunderlag du behöver för att göra ett briljant arbete.

Läs mer på www.nj.se.

Främst
för de
främsta.

Sveriges kunnigaste advokater har en sak gemensamt. Vi står bakom dem med förstklassig litteratur, programvara, utbildning och internetjänster. Norstedts Juridik – främst för de främsta.

Norstedts Juridik
ett Wolters Kluwer-företag